

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

92 P.C.N.

12.05

SIN 2002

2517

2

QUÆSTIONES
THEOLOGICÆ

IM-ET OPPORTUNÆ

LOW
DE *Cibinensis*
FIDE

AD MENTEM DOCTO-
RIS SUBTILIS

Publicæ concertationi expositæ
in nostro Studio Generali.

Sub

Capitulo intermedio hîc Ingol-
stadij celebrato.

PRÆSIDE

P. F. SINESIO

KRIEGER,

Ord. Min. S. Francisci Reform. SS.

Theologiæ Lectore Ordinario.

DEFENDENTIBUS

P. F. UBERTINO HEEG,
F. ILDEPHONSO TAUSCH,
F. BERNARDO HAIK,
SS. Theologiæ Studiosis.

Die 14. Mensis Septembris Anno 1718.

Horis ante & pomeridianis

Cum Facultate Superiorum.

INGOLSTADII,
Typis Thomæ Græs, Typogr. Acad.

3244

2293

PASTORI
MAXIMO,
CHRISTI IN TERRIS
VICARIO, ET CIVITATIS
IN MONTE POSITÆ
VICE DOMINO
DIVO

PETRO,
DOMINI DOMINANTIUM
CLAVICULARIO,
ECCLESIE ROMANÆ
CAPITI,

Nec Non
SANCTISSIMO ET BEATISSIMO
UNIVERSALI

PATRIARCHÆ
MAGNÆ ROMÆ,
PATRONO

SANCTISSIME HONORANDO
ET INVOCANDO

*Theses isthas utut exiles æternè consecrat
Preses cum Defendentibus.*

QUÆSTIO I.

An Catholicus à turca, vel hæretico, v.g. Lutherano interrogatus de sua fide, eam fateri teneatur?

I. **N**ot. præceptum divinum confessionis externæ fidei esse duplex, unum affirmativum, alterum negativum. Negativum est, quod vetat fidem negare, obligatque semper, & pro semper: tale datur Matt. 10. *Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo, qui in cælis est.* Affirmativum est, quod jubet actum poni exteriorem professionis fidei, quale fertur Luc. 9. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in Majestate sua.* Item ad Rom. 10. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: præceptum*

hoc non obligat pro semper, sed solum pro aliquo tempore, & certis circumstantiis. Hoc not.

2. Dico I. Nunquam Catholico licet, etiam ad gravissima tormenta, & mortem ipsam evitanda, negare fidem, nequidem ore verbis apertis, quantumvis interiùs eam animo integram retineat. Est communis Catholicorum contra Priscilianistarum, & Heluseitarum hæresin, quorum tritum fertur axioma, *jura, perjura, secretum prodere noli*. Adversatur quoque Judæis in locis non liberis, & pseudochristianis, atque politicis multis, qui pro dignitate v. g. regia, insigni honore, aliisque bonis temporalibus consequendis, fidem exterius negare (dummodo animo integrè servetur) haud illicitum fore, perfidè asseverant. Contra hos ergo prob. ex S Scriptura Matt. 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo eum coram patre meo*: sed qui exterius, & ore denegat fidem, etsi interiùs & corde conservet, utique eam negat coram hominibus: ergo &c. Confirm. ex illo Rom. 10. *quia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quòd Deus suscitavit illum à mortuis, salvus eris*, ubi requiritur fides interna, & confessio externa illius fidei: ergo &c. Nec dicas, hæc duo quidem sufficere,

cere, non tamen esse necessaria; hoc enim dicere Apostolus vetat, qui textui præcitato immediatè subdit, *corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.*

3. Prob. 2. ratione: intrinsecè malum patrare, semper est illicitum: sed fidem, etsi corde retentam, exterius negare, est intrinsecè malum: ergo fidem taliter negare est illicitum. Min. prob. fidem exterius negans, tacitè saltem negat, revelationem divinam esse veram, aut fidei dogmata esse divinitus revelata: sed hoc modo dicit mendacium intrinsecè malum, idque perniciosum, cedens in gravem injuriam divinæ veritatis, cùm doctrinam Christi cum suo Authore falsitatis arguat: ergo taliter fidem, etsi exterius tantùm, negare, est intrinsecè malum. Confirm. 1. ex perpetuo Ecclesiæ judicio, quæ semper judicavit, esse gravissimum peccatum, negare fidem etiam extrinsecè tantùm, ut patet ex Concilio Nicæno, Elibertino &c. Hinc August. de fide, & Symbolo ait, *fides officium à nobis exigit cordis, & lingua.* Et Tract. 66. in Joannem, *quanta vita est confiteri Christum, tanta mors est negare Christum:* ergo &c. Confirm. 2. exemplis tot millionum Martyrum, qui durissima tormenta passi, crudeli potius letho cadere voluere,

quàm in confessione fidei deficere, eam eti-
am exterius solùm negando: ergo &c. Et
planè, Ecclesiæ visibili non sufficit incorpo-
rari & ei adhærere per fidem tantùm inter-
nâ, & invisibiliter, sed & per exter-
nam, & visibiliter. Accedit, quòd homo,
cùm constet corpore & anima, in utroque de-
beat agnoscere Deum suum. Ex quo coll-
eum peccare mortaliter, qui etiam unicum
tantùm articulum veræ fidei Romanæ, vel
ejus certitudinem, aut necessitatem nega-
ret, etiam extrinsecè tantùm, ob easdem
rationes. Si autem ore simul, & corde de-
negaret, haud dubiè effrenis foret apòsta-
ta, atque impius desertor fidei.

4. Dico 2. Illicitum est inter hæreti-
cos, v. g. Lutheranos, qui per Papistam, &
Catholicum, Professores fidei Romanæ in-
telligunt, negare se esse talem. Ita com-
muniter omnes Catholici. Et patet ex fa-
cto Petri, qui solùm negavit, se nôsse Chri-
stum, ejúsque discipulum esse; & quia in
hac negatione Christum negavit, gravis
peccati reus fuit. Prob ratione: æquiva-
lenter, & implicite negare fidem ortho-
doxam, vi præcepti negativi est prohibitum:
sed negans, se esse Papistam, aut Catho-
licum, implicite, & æquivalenter denegat
fidem orthodoxam: ergo &c. Maj. cla-
ret

ret ex rationibus priori numero positis; ac etiam, quia secundum æstimationem moralem perinde est, sive fidem suam veram explicitè, sive implicitè neget. Min. prob. ab omnibus intelligitur talis, qui negat se Papistam, quòd neget, se credere mysteria fidei, à Papa, & Romana Ecclesia propositâ: ergo &c. Sileo hæc, quòd etiam foret contra obligationem veritatis.

5. Excipitur tamen communiter casus, quo Turca, aut Rex Lutheranus v. g. odio infensissimo prosequeretur catholicos, vel contra illos bella gereret, non fidei causa, sed ob causas civiles, & ratione nationis, ex eo nimirum, quòd interrogans, ab illa natione sit gravi injuria affectus, aut gravia passus sit damna; tunc enim, dicit Herinx, Pontius, Palao cum communi, si catholicus in manus hostium istorum incidèret, atque ab illis rogaretur, num catholicus sit, negare poterit (salvo præcepto fidei) se esse talem, vel æquivocatione uti, ne malè ab illis tractaretur; taliter enim non negat fidem catholicam, cum non interrogaretur de confessione fidei, nec in ordine ad eam, sed negat tantum, se esse talem hujus nationis, cujus incolæ reputati sunt hostes, & inimici: adest insuper causa sufficiens utendi æquivocatione. Præterea contra præceptum fidei

non peccaret negans, se esse Papistam in casu, quo Princeps, vel Rex catholicus contra summum bellaret Pontificem ob rationes civiles tantum, & adhærentes Papæ vocarentur Papistæ; eadem enim pugnat ratio, quæ supra. Hinc coll. catholicum interrogatum ab hæreticis, an sit Sacerdos, vel religiosus, posse sine præiudicio fidei negare, se esse talem, quandoquidem potest esse verus Catholicus, quin sit Sacerdos, aut religiosus: mendacium tamen officiosum patraret, si tunc legitimè æquivocatione non uteretur.

6. Dico 3. Catholicus in particulari interrogatus de sua fide à potestate publica, v. g. Rege, Præsidente, aut Magistratu Lutherano, nequit tacere, aut amphibologicè respondere, sed tenetur ingenuè fidem suam confiteri, non obstante quocunque periculo. Ita in re Mastrius, Pontius, Becanus, & alii passim. Prob. 1. ex S. Script. & SS. PP. nam Luc. 9. legitur, *qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.* S. August. in cap. Quisquis. 11. q. 2. ait, *qui metu potestatis veritatem occultat, iram Dei, super se provocat, quia magis timet hominem, quam Deum.* S. Chrylost. in cap. Nolite timere. 11. q. 3. hæc pronunciat verba, *non solum ille pro-*
di.

ditior est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui non liberè veritatem pronunciat, quàm liberè pronunciare oportet. Accedit propositio 18 inter 65. ab Innocentio XI. damnata hujus tenoris, si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè profiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo, tacere, ut peccaminosum per se non damno: ergo saltem coram potestate publica de fide interrogante silere, aut fidem ingenuè non confiteri per se peccaminosum est.

7. Prob. ratione: tunc Catholicus tenetur palam sine ambiguitate profiteri suam fidem, quando magnus honor Dei, & Christi, ac fidei catholicæ id exigat, qui honor aliàs notabiliter ei detraheretur: sed in casu, quo interrogetur Catholicus à potestate publica, v. g. Lutherana, notabilis honor Dei, ac fidei id exigat, qui aliàs ei notabiliter diminueretur: ergo tunc fidem suam ingenuè tenetur confiteri. Mai. patet. Min. prob. tum quia ingens sanè & Christo, & fidei Romanæ honor defertur, si interrogatus coram Rege, Præsidente, aut tribunali hæretico fidem suam palam profiteatur, spretis quibuscunque minis, tormentis, ac vita ipsa, cum videamus, & legamus, tyrannos ac præsides ipsos, liberrima

tali confessione obstupescences, ad saniora mutatos, multos in regno conversos, atque reliquos fideles Catholicos adhuc occultos in fide sua mirè roboratos, & confirmatos. Tum quia Ecclesia, si in quodam casu, maximè in isto, pro gloria Dei fidem fateri, se obligatam esse, semper censuit; unde in *lapsos* postea poenitentes rigidè olim animadvertibat Ecclesia: hinc & SS. Martyres ad Reges, & Præsides ducti, palam fidem professi, sævos cruciatus passi, pro Christo, ac fidei gloria, & vitam & sanguinem profuderunt. Tum quia silere in isto casu coram potestate publica videtur per se esse signum erubescentiæ de confitenda fide, vel signum negationis fidei; aut enim taliter interrogatus, an sit Lutheranus, tacens consentiens, aut Lutheranus haberetur, *negat enim* juxta Tertull. L. de idolol. *quicumque dissimulat in quacunque causa, pro ethnico habitus*; aut tale silentium, vel æquivocatio, dum instant poenarum minæ, timori poenæ attribueretur, & sic erubescentiæ de confitenda fide ob timorem poenæ; hinc benè Granado, *in eo casu tacere, est erubescere Christum*: negare autem, vel erubescere Christum & fidem, utique est Christi, & fidei honorem notabiliter diminuere? ergo &c. Accedit, quòd talis princeps, vel hæ-

hæreticus Magistratus in suo regno vel provincia apud suos subditos censeatur habere potestatem examinandi etiam Catholicos de sua fide. & sic reputetur possessor bonæ fidei; adeoque talis debet respici, & sine scandalo nemo ei resistere valet.

8. Confirm. ulterius, quia tales extrinsecè negantes tanquam *lapsos* Ecclesia damnavit, non admissa excusatione æquivocationis, quæ alioquin sanè in promptu, aut certè inquirenda erat; imò præviè hæc methodus, salva fide évadendi in persecu-tione gravia incommoda, aut mortem, ingerenda fuisset fidelibus, præsertim infirmioribus, quod planè abhorret à sensu, & praxi antiquitatis: ergo &c. Insuper quia per æquivocationem solùm hoc ad summum salvaretur, quòd abesset mendacium, cœtera autem, quæ malitiam negationis fidei, utique aliam, quàm mendacii, fundant, manent etiam in tali. Denique quia metu mortis, aut gravis incommodi posset pariter quis profiteri exterius, quamvis hæresin cum simili restrictione. Jam ex his deducuntur sequentes praxes.

9. 1. Si Catholicus à potestate publica interrogatus de sua fide, taceat, extrahat autem crucifixum, aut imaginem semper Virginis Mariæ, eamque veneretur, osculetur &c. Aut si jugulum, extendat, ut
pro:

bet se paratum pro fide vitam cum sanguine fundere, talis fidem, licet ore taceat, opere sufficienter confitetur. 2. Si Rex hæreticus diceret catholico, gnarè scio, te esse Catholicum, hinc morte morieris; is verò sileat, & rideat contemnens mortem, talis non peccaret contra præceptum positivum externè confitendi fidem, silere etenim, & ridere minas, ac mortem, est virtualiter confessio fidei. 3. Si duo catholici à tribunali hæretico interrogarentur, nonne vos catholici? unus verò eorum responderet, ambo catholici sumus, alter verò taceret, sed læto vultu annueret, silentium istud ob hanc circumstantiam signum esset confessionis fidei. 4. Possunt catholici in persecutione fidei, supplicatione, aut pecunia redimere, ne subjiciantur examini, vel ne cogantur ad respondendum de fide, aut ne ardeant accedere cœnas, aut conciones hæreticas, sic enim virtualiter fidem profitentur, & tantùm declinant, ne magistratum irritent: excipe tamen circumstantiam, in qua ab aliis reputaretur negasse fidem, uti si multi interrogarentur, aliis distantibus, & ob distantiam non audientibus, & qui non negarent, damnarentur ad carceres; talis enim liber dimissus, meritò putaretur ab aliis, deseruisse fidem. 5. Si interrogaret princeps hæreticus ge-

ne-

neraliter de fide catholica, & mandaret, qui fuerint catholici, se manifestent, quos dein injuriis, aut tormentis afficeret, non obligabuntur Catholici, se prodere; nec enim vi præcepti negativi, cum fidem non negent, sed tantum occultent; neque vi præcepti affirmativi, quia taliter notabilis, & magnus honor Deo, aut fidei non subtrahitur; imò meritò præsumi potest, catholicos occultos magis confirmandos, & fidem tali occultatione amplius promovendam fore: si verò alii spectatis circumstantiis prudenter suspicarentur, in tali occultatione fidem negari, tunc se prodere tenentur, & fidem manifestare; quamvis enim non semper obligentur, se aliis catholicos ostendere, nequeunt tamen se positivè ostendere non catholicos, aut hæreticos. 6. Si à præside interrogentur multi, utrum parati sint fidem negare, aliqui autem eorum negent, alii annuant, alii taceant, qui tacentes cum paratis ad fidem negandam in cathalogum referuntur, isti tacentes peccant contra præceptum confitendæ fidei. Item ille, qui interrogetur, an sit catholicus, alio pro se respondente, is taceat, nec ullum signum contradictionis ostendat.

10. Deducitur 7. Catholicus interrogatus à Lutherano v. g. privato, etsi mag-

nae sit authoritatis (dummodo interrogatio
 talis non fiat ex commissione Regis v. g.)
 non tenetur fateri fidem, & exterius illam
 manifestare per se loquendo; cum enim ta-
 lis publicam authoritatem non gerat, nec
 apparentem, nullus inde honor Christi no-
 tabilis periclitabitur: hinc & censura pon-
 tificia de interrogatione personae privatae
 non loquitur. 8. Econtra interrogatus à
 persona privata fidem fateri obligatur, si
 credat, ex omissione suae professionis alios
 catholicos fidem amissuros, vel alios ad fi-
 dem convertendos esse; tenetur enim non
 solum ex charitate in isto casu salutem proxi-
 morum consulere, sed etiam ex fide in illis
 promovere fidem. 9. Si interrogatus suo
 silentio censetur à circumstantibus negare
 fidem, aut in ea vacillare, vel eam contem-
 nere; hoc enim non tantum ratione scan-
 dali, sed de se ratione gravis jacturae fidei,
 & detrimenti honoris Dei, grave esset pec-
 catum. 10. Si Catholicus videt, doctri-
 nam fidei à Lutheranis v. g. irrisioni, & blas-
 phemiis exponi, sacras virgines violari,
 imagines, & reliquias sacras conculcari, a-
 liisque injuriis fidem affici, tenetur tales
 reprehendere, compescere, fidemque su-
 am omni modo tueri, dummodo per hoc se
 prodesse, & sufficientem esse existimet; sic
 enim Dei honor, ac fidei indemnitas exi-
 git.

git. 11. Si Catholicus putaret, ob non confitentiam fidem se opprimendum pusillanimitate, & negandæ fidei periculo exponendum esse, teneretur fidem profiteri, ut per se patet.

11. Hæc ergo est fides catholica, quam nisi quisque coram Principibus, & Magistratibus hujus sæculi, contra Christi, & veræ nostræ fidei gloriam oblatrantibus, fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit. Hæc est fides apostolica, ut nunquam negemus, sed contra perfidos infideles, ac hæreticos, integram inviolatamque ad sanguinem usque servemus. Hæc est fides Romana, cujus affectu nefandam Lutheri hæresin, sub poena æternæ mortis, nec ore quidem profiteri queunt, sed eam semper detestari, abhorrere, ac ut colubrum fugere obligantur. Et tamen, & tamen, prôh dolor! devotissimæ adhuc extant Lutheri animulæ, bis cento ciclo jubilantes (dasdi, dasdi! Arius est ipsis senior, num tamen ille bonus?) æram suam venalem exponentes, Lutherum ipsum usque ad sydera extollentes. Ecce! amice Lector, pervenit ad manus meas libellus quidam, cujus titulus, *Lutherus non combustus*, à M. Justo Schoëpffer pastore Islebensi, in festivitatem anni Jubilæi (sic Sanctos Lutherana imitatur simia ritus)

Confessionis Augustanæ, præteritō anno 1717. Wittenbergæ editus, in quo trivialem illum scurram Magistrum suum Lutherum, beatum, divum, Martyrem, ab incunabulis usque ad obitum suum, devotum, piūmque proclamat. Quo jure autem, successu istarum quæstionum palam dabo, nisi auctoritate & ratione celeberrimorum virorum, tempore ac haud longè post interitum hæreticorum idoli Lutheri, Catholicæ religionis propugnatorum acerrimorum; præsertim Patris nostri Joannis Nasi, qui ne lateat, sed amplius innotescat, placuit ex Chronica Ordinis nostri hæc pauca apponere. Joannes Nasus anno 1553. 5. August. Monachii in Bavaria, Sacro Ordinis nostri habitu pro Laico indutus est: hîc Ingolstadii tanquam sedulus sartor de die suis Confratribus inservivit; de nocte verò ad dormitorii lampadem lectioni librorum, atque studiis animum intendit, eoque ope semper Virginis Dei Matris Mariæ (cujus imago prope illam lampadem venerationi & cultui exposita est) progressus fuit, ut à Superioribus nostris sufficiens habitus, ex statu laicali in statum clericalem translatus, ac tandem anno 1557. Frisingæ Bresbyter ordinatus sit. Anno 1559. hîc in Alma Universitate Ingolstadiana Theologicas lectiones

nes publicè frequentavit. Ingenti animarum fructu contra hæreticos ut Concionator insignis Christi dogmata illustravit. Plurima præclara opera contra Lutheranos Prædicantes typis mandavit, intolerabili cum damno Lutheri hæresis. Denique ob sua præclara merita à Pontifice Maximo Pio V. pro Concionatore Apostolico declaratus, anno 1578. Brixinensis Capituli Cathedralis Commissarius, & anno 1580. Episcopus Bellinensis, & Suffraganeus Brixinensis initiatus est, anno 1590. tandem piè in Domino obdormivit, cujus Epitaphium candido marmorì ex mandato Archiducis Ferdinandi insculptum legitur sequens. Reverendissimus in Christo Præsul, ac Dominus Frater Joannes Nasus Ordinis Fratrum Minorum de observantia, Bellinensis Episcopus, Brixinensis Suffraganeus, Concionator & Apostolicus, & Serenissimi Principis Ferdinandi Austriæ Archiducis Aulicus, Religionis Catholicæ propugnator constantissimus, & hæreticorum hostis acerrimus, sub hoc Saxo in Domino quiescit, mortuus 16. Maji anno salutis humanæ 1590. ætatis verò 57. quem Deus Optimus Maximus sua in Christo misericordia dignetur. Ex hoc ita aliisque probatæ fidei Scriptoribus catholicis, nec non ex propria Lutheri, ejusque sectatorum

rum confessione luculenter monstrabo, plurima in libello illo à citato Pastore Lutherano de Martino Luthero dicta, & scripta, periniqua, impia, ac falsissima esse commenta, reliqua autem, quæ vera, magis in Lutheri, ac reliquorum Lutheranorum contumeliam & opprobrium cedere. Ergo ad rem

12. *Martinus Lutherus* (verba sunt præfati Pastoris Lutherani) *patre Hans Luther, operario metallico in Mansfeldicis fodinis, & matre Margar. Lindemania, die 10. Novemb. anno salutis restaurata M. CCCCLXXXIII. nocte post horam undecimam Islebia &c. natus, ac die undecimo Novembris ibidem in adibus Divi Petri & Pauli per sacrificulum baptizatus, nominéque Martini, quòd ipse ille dies Martino Turonensi sacer esset, in baptismo insignitus fuit. Eodem igitur anno Lutherus est natus, quo Hieronymus Savanorola ob fidei confessionem est combustus, & quidem Islebia, non in pago More, sive Mara inter Isenacum, & Salzungam sito, quem parentes locum paulò ante nativitatem Lutheri reliquerant, quique deinceps incendio periit. Dei profectò digitus is fuit, ingrati sumus, qui huic non agnoscimus, memoriámque re-*

*rum tam illustrium non accuratiùs conser-
vamus, & propagamus &c.*

Non sic impii, non sic; Hans Luther enim non genuinus fuerat Pater Martini Lutheri, sed nutritius tantùm, conceptus enim est à Margar. Lindemannia tunc temporis balneatrice serva, diabolo incubo, quæ dein circa Pentecosten nupsit Joanni Luthero, & jam in Festo S. Martini hoc Monstrum in lucem edidit, ita noster P. Nafs in sua Centuria 5. fol. 29. cum M. Petro Sylvio, Cochlæo, & aliis. Cæterùm Martinum Lutherum baptizatum haud inficiamur, sed & simul ab eo tunc adhuc infante, ac futuro sanctorum Dei contemptore, & sacramentario, sacerdotem baptizantem, simul ac baptismum foedè deturpatum esse ex scripturis fide dignis cum nostro P. Nafs Centur. 5. fol. 33. omninò affirmamus. Denique quòd illo anno, quo contemptor contumax Hieronymus Savanorola (ob falsæ fidei confessionem) tanquam apertus & contumax censurarum Ecclesiasticarum contemptor meritò combustus est, Lutherus natus sit; & quòd locum illum paulò ante nativitatem Lutheri parentes reliquerint, qui deinceps in cinerem abiit, hæ res sint memoriâ dignæ? res illustres? quæ accuratiùs conserventur, & propagentur? Quæso! si novus

latro vitam ingrediatur illo anno, quo latro alius ob scelera sua rotæ, vel rogo imponitur; aut si domus in cineres abeat, quam trifurcifer paulò ante reliquerat, hæc pro gloria posteris conserventur? Quis non rideat? Dei profectò digitus is fuit, optimè dicitis, Dei digitus fuit, quo vobis misericorditer monstravit, & indies monstrat, informe hæc Monstrum, *Germania vatem, & religionis vera restauratorem & propugnatorem* (quem talem impiè jactatis) haud quaquam esse, sed Antichristi prodromum, Hæresiarcharum pronymphum, verticem, finem, & cloacam omnium hæreticorum. Dei profectò digitus is fuit; ingrati estis (ex propria vestra confessione) qui hunc non agnoscitis, sed adhuc in præfatione dicti libelli protervè canere perseveratis,

Incipit hæreticus fieri, qui (facta) Lu-
theri (dicta)

Carpit, & infernum, ni resipiscat, adit.

Menda emenda, & lege

Hæreticus sceleratus erit, qui (facta)
Lutheri (dicta)

Servat, & infernum, ni resipiscat, adit.

Q U Æ S T I O II.

An liceat Catholico gravi de causa, rebus, vel factis Mahometicam v. g. vel Lutberanam sectam simulare?

I. **N**ot. variis modis posse Catholicum, sectam alienam simulare, seu potius fidem suam dissimulare, & occultare, v. g. adorando idolum, vel incensum illi offerendo, canendo vel orando cum hæreticis in publico loco, aut Sacramenta cum illis participando, conciones eorum audiendo, carnes cum illis comedendo diebus ab Ecclesia prohibitis, eorum vestimentis utendo &c. De his ergo & similibus in particulari agendo.

2. Dico I. Non licet Catholico etiam ob mortem vitandam, exercere per simulationem actiones proprias falsæ Religionis, quando communiter ab audientibus, aut videntibus prudenter colligeretur, quod adhiberentur tales actiones & cæremoniæ, ut cæremoniæ istius religionis. Ita P. Pontius in cursu suo theologico disp. 29. q. 7. conclus. 3. P. Herinx, Vasquez, Coninck &c. contra Adrianum. Prob. nunquam

quam licet Catholico profiteri falsam Religionem, & negare suam, etiam quoad externam apparentiam: sed utens cœremoniis propriis falsæ religionis in casu, quo adstantibus videretur eîs uti ut cœremoniis, & tanquã argumento professionis ejusdẽ religionis profiteretur falsam religionem, & consequenter suam negaret, saltem quoad externam apparentiam: ergo his uti non licet. Maj. patet ex q. preced. Min. per se claret. Confirm. 1.º si liceret in hoc casu adhibere cœremonias proprias falsæ sectæ, posset quis publicè coram idolo orare, incensum adolere &c. dummodo internè adorationem dirigeret ad verum Deum, ac in ejus cultum thus incenderet: sed hoc utique est falsum: ergo &c. Min. prob. exemplo Marcellini Pontificis, qui juxta omnes gravissimè peccavit, quòd ob metum mortis idolis sacrificaverit. 2.º Martyres facillimè potuissent hoc modo per simulatam actionem sacrificandi effugere mortem. 3.º ab Ecclesia pro lapsis habiti, & castigati fuerant Libellatici illi, qui à Magistratu emerunt libellum testimonialem, quòd idolis sacrificaverint, vel fidem negaverint, cum tamen simile non fecerint: ergo. Confir. 2.º mendacium semper est prohibitum, sed qui utitur cœremoniis propriis falsæ Religionis, v. g. per fictionem,

nem, vel simulationem, adorando idola committit mendacium, saltem facto, cum ostendat se esse idololatram, cum tamen non sit: ergo nunquam uti licet cæremoniis propriis sectæ falsæ, ita ut adstantibus appareat, se illis uti ut cæremoniis. Quare *nolite jugum ducere cum infidelibus.* Ex his

3. Deduces 1. mō, optimè excusari Naaman à peccato idololatriæ, etiãsi. 4. Reg. c. 5. dicatur, quòd cum suo Domino Gentili Rege Syriæ in templo idoli Remmon adoraverit; neque enim impetravit licentiam ab Eliseo adorandi idolū, ita ut ex his cæremoniis prudenter colligere possent adstantes, eum idolo cultum adhibere; neque sic adoravit; sed ei permisit tantum, ut Regi suo posset præstare civile Ministerium, quod ei etiam extra templum adhibebat, non cultus divini, sed obsequij Regij causa, videlicet, ut Rex Genuculans ei simul Genuculanti inniteretur, quod & licitè fecit, nullus enim ex illo modo gerendi prudenter existimare posset, eum deferre honorem idolo. Ita cum Herincx Tom. 3. disp. 8. q. 2. & alijs.

4. Deduc. 2. Regem Israëlitarum Jehu, qui simulabat, se velle sacrificium offerre idolo Baal, ut haberet occasionem occidendi omnes Sacerdotes Baal, qui erant

in templo peccâsse per illam simulationem. Ita docet D. August. L. contra mendacium. c. 2. & cum illo D. Thomas. Nec verum est, quòd Deus illud mendacium, seu simulationem laudaverit, sed solum laudavit factum Jehu in eo, quòd omnes Sacerdotes Baal occiderit, & domum Achab funditus deleverit, uti patet ex textu, *quia studiosè egisti, quod rectum erat &c.* Non dixit Deus, quòd studiosè locutus fuerit. Unde D. Thomas, & August. affirmant, illum accepisse aliquantulum mercedem transitoriam Regni temporalis, non pro illa simulatione, sed pro nonnulla obedientia, quam Deo exhibuit in delenda domo Regis Achab. Si autem fortè velis excusare præsertim à culpa gravi, dicere posses, eum fuisse virum militarem, & rerum divinarum minùs gnarum, sic per ignorantiam excusatum esse: sed non adeò bene. Ita cum Herincx cit. & aliis.

5. Deduc. 3. S. Apostolum Paulum, etiamsi ipse Timotheum circumciderit propter Judæos Act. 16. & seipsum purificaverit judaicè, & voluerit offerre sacrificium, non peccâsse, isthæ enim cœremoniaæ tempore illo, quo usus est Apostolus, nondum erant mortiferae observantibus eas, id est, iis urgentes mortaliter tunc non peccarunt, quamvis jam fuerint mortuæ, id est, non
fue-

fuerint amplius obligatoriae, vel efficaces. Neque usus istarum caeremoniarum legis veteris erat pro eo tempore signum distinctivum eorum, qui credebant Messiam venturum, & non venisse, ab ijs, qui credebant ipsum venisse; nec susceptio earum, aut applicatio hoc denotabat; consequenter ob rationabilem aliquam causam, maxime ad vitandum scandalum fidelium judæorum, & aliorum facilitandam conversionem, Apostoli natione Judæi his caeremonijs licite uti potuerunt; & sic per hoc alienam sectam non sunt protestati. Ita cum Pontio in suo cursu Theologico Disp. 29. Conclus. 3. & alijs.

6. Dico 2. non licere Catholico adire Synagogas Judæorum, vel templa Lutheranorum, communicando cum eis in caeremonijs, & ritibus falsæ Religionis, sic, ut cum illis declamarent Decalogum, cantarent psalmos, aut alias orationes externas cum eis recitarent; imò neque similibus caeremonijs interesse possunt, si Rex, aut Magistratus hæreticus ad id minis, aut poenis compelleret. Ita P. Herinex Tom, 3. Disp. 8. Q. 3. Pontius, Palao, Coninck &c. Prob. prima pars: qui adit templa Lutheranorum, v. g. communicando in his caeremonijs ordinatis ad cultum, & professionem istius Religionis, uteretur caeremonijs falsæ sectæ,

& extèrne profiteretur illam : sed hoc ex se est illicitum : ergo &c. Min. constat ex conclusione præcedenti, Maj. etiam liquet. Et certè talia exercens prudenter reputaretur à reliquis cultor istius Religionis. Prob. 2. pars, de qua est major difficultas, nimirum quòd neque interesse possint Catholici similibus cœremoniis falsæ sectæ, si Rex hæreticus hoc jubeat. Non licet Catholicis assistere cœremoniis in signum, honorem, & protestationem falsæ sectæ : sed qui ex mandato Regis, vel Magistratus hæretici adessent psalmodiis, & cœremoniis Lutheranorum, aut aliorum hæreticorum, assisterent ijs in signum, honorem, & protestationem falsæ sectæ Lutheranae : ergo eis ex jussu Regis hæretici adesse non licet. Maj. patet, Min. prob. Mandatum, & intentio talis Regis præcipientis esset, ut Catholici assistant in honorem, favorem, & signum sectæ Lutheranae, vel Calvinisticae, ut patet ex simili dicto, quod citat Palao, *modeste etiam atque sobriè, dura preces persolvuntur, se gerere, & usque ad finem dictarum precum, & concionum ibi manere teneantur* : ecce mandatur, ut modestè, sobriè consequenter Religiosè assistant : ergo Catholici mandato Regis obediens, assisterent in signum, honorem, & protestationem falsæ sectæ, saltem quoad exteriorem apparentiam.

tiam. Confirm. planè non licet Catholicis aliquid agere, quod cedat in injuriam veræ nostræ fidei, & favorem hæreticæ sectæ; sed talis concursus & confluxus Catholicorum ad similes cœremonias hæreticorum, cederet in injuriam nostræ fidei, & in favorem hæreticæ sectæ, sic enim extrinsecè honorarentur eorum concionatores, ritus &c. consequenter eorum doctrina majorem auctoritatem acquireret: ergo &c. Confirm. 2. In Anglia & Hybernia Catholici maximam patiuntur jacturam bonorum, incarcerationes, exilia &c. quòd nolint Regis & Principis hæretici obsequi mandatis, adeundo protestantium templa, quantumvis alio speciali modo non concurrerent cantando &c. & si frequentarent, ab omnibus istis pœnis essent liberi; & tamen omnes tenent, quòd si adirent, peccarent; ac si quis ex fragilitate aliquando condescendit, pro malo catholico habetur communiter: ergo signum est, quòd in hac re non liceat obedire mandatis Regis, aut Principis hæretici. Accedit, quòd expressè declaraverit Paulus V. in Bulla edita 10. Kalen. Octob. anno Dom. 1606. in qua habentur ista: *cogimur monere vos, atque obtestari, ut nullo pacto ad hæreticorum templa accedatis, aut eorum conciones audiatis, aut cum illis in ritibus commu-*

nice-

nicetis. Non enim licet vobis hac facere sine detrimento Dei cultus, & vestra salutis. Hanc citant Herincx, Palao, Bonacina &c. Quare

7. Deduces 1. mò Catholicos ex iussu Regis hæretici adeuntes ejus templa, & cœremonias, peccare contra fidem, etiamsi protestarentur, quòd non faciant animo profitendi illam sectam, sed intentione vitandi propria damna, aut ut Regi civilem solum obedientiam præstent. Ita cum Coninck Disp. 15. Dub. 3. & aliis. Nam factò suo contrarium ostendunt, & eo ipso, quòd obediant taliter Regi, intentum Regis promovent, & sic hæresi favent.

8. Deduc. 2. dò Neque licere Catholicis parere edictis Superiorum Hæreticorum adeundo eorum templa, & ritus, etiamsi in suo edicto expressè dicant, se hoc non præcipere in favorem suæ sectæ, aut ut quis relinquat suam fidem, sed se solum per hoc exigere civilem obedientiam. Ita Herincx loc. cit. & alii. Ratio est, quia cum illo, quod in tali casu præcipitur externè, conjungitur ex natura rei propagatio, aut authorizatio istius falsæ fidei, ut patet ritè consideranti; quamvis hæreticus Rex diceret, se hoc non intendere, imò si neque à parte rei Rex, neque obediens istud intenderent: neque ab aliis intendere

dere æstimarentur. Sicut à pari, si Petrus comburat domum Pauli, etiamsi Petrus per se non intenderet damnum Pauli, sed bonum aliquem finem, qui finis & omnibus esset notus. Sic cum proportione in proposito. Deinde in hoc casu fides eis non esset adhibenda, sed semper præsumendi sunt iubentes assistentiam cœremonijs suis hæreticis, intendere bonum hæresis: nam quæ est ratio, cur in hac materia determinata civilem obedientiam exigant, nisi in favorem suæ fidei falsæ? utique possent illam probare in mille alijs rebus merè civilibus, quæ non habent connexionem cum fide, & religione. Et planè non est verisimile, quòd Rex, vel Magistratus vellent exigere cum magna subditorum molestia, & jactura, in una re potius, quàm in alia, nisi aliquod speciale emolumentum oriretur. Quid autem emolumenti posset ipsis accrescere, aut securitatis magis in hac materia fidei propter meam obedientiam civilem? quàm si hæc præstaretur in alijs materijs? nisi inde sequeretur detrimentum nostræ Religionis veræ, & augmentum falsæ? Credo, vero Catholico hoc bene examinanti satis clarum esse. Dicit forsàn nonnemo, sequi utique emolumentum particulare ex illa obedientia, videlicet conformitatem subditorum in cœremoniis. Sed quæso, quid be-

beneficii, & emolumentum pro principe, aut Republica acquireretur ex illa conformitate & communicatione in cæremoniis externis; si cognosceretur, quòd fieret absque animorum consensu, catholicis nimirum existimantibus, eas cæremonias esse perniciosas, aliis verò scilicet hæreticis, utiles, & proficuas? Planè nihil: adeoque non est verisimile, nec credendum, quòd in suis edictis talem præcisè conformitatem intendant; nisi quatenus ex ea conformitate saltem externè daretur intelligi, quòd internè convenirent communicantes in ijs, aut sequeretur paulatim ex ea conformitate propagatio suæ Religionis falsæ, & diminutio, ac tandem extinctio veræ & consequenter alterum horum, deberet etiam Rex principaliter intendere: & præsertim hoc exinde patet, quòd taliter impediatur exercitium nostræ Religionis veræ.

9. Deduc. 3. Non licere Catholico in templis Lutheranorum v. g. campanis convocare illos ad templum, aut organistam, aut ædituum agere. Ita cum la Croix Tom. 1. L. 2. C. 3. Q. 15. §. 8. & aliis. Ratio est, quia has functiones exercendo directè cooperatur ritibus hæreticorum, quod per se malum est, consequenter spe lucri honestari non potest. Per se tamen illicitum non est, si pulset campanas, vel organa eo
tan-

tantum tempore, quo congregati sunt cives, aut mercatores, ut tractent de commerciis aut negotiis civilibus, tunc enim non concurreret ad promovendos eorum ritus acatholicos.

10. Deduc. 4. licitum esse Catholico adire templa hæreticorum, dum utuntur suis cœremoniis, si desit periculum subversionis. Dummodo ita se gerat, etiam exterius, ut omnes communiter cognoscerent, eum in talibus cœremoniis non communicare, aut externè illis honorem deferre, sed instar curiosi spectatoris, quasi ludatur comœdia. Ita cum Coninck disp. 15. Dub. 3. & aliis. Ratio est, quia accessus ille non est hæresis protestatio, nec ex natura rei malus. Caveat tamen, necesse est, ne scandalum pariat videntibus illum egredientem, vel ingredientem, præsertim cum fiat sine gravissima causa, qualis non est curiositas.

11. Deduc. 5. quod Catholici famuli, licitè possint suos Dominos hæreticos, & pedissequæ hæreticas suas Dominas, si id sine gravi incommodo effugere nequeunt, ad sua templa comitari. Ita cum Coninck supra cit. & aliis: dummodo ita se gerant in templo, ut videantur externè non communicare in illis ritibus directè, aut indirectè, sed solùm attendere ad obsequia Do-
mi

32. *Quæstio II. An liceat Catholico*

minorum suorum, & circa coëremonias illas merè instar spectatorum curiosorum se habere. Ratio est, quia in his solùm intervenit præsentia quasi materialis, & obsequium civile. Et patet in exemplo Naaman superiùs citato.

12. Deduc. 6. Catholicos posse comparere ad sepulchra hæreticorum nostrorum, quæ fiunt absque ullo ritu sacro quasi sepeliretur canis, nisi quòd exterior quædam pompa funeris servetur. Item Catholici commorantes cum hæreticis possunt licitè adire convivia nuptialia hæreticorum amicitiaè causâ, atque iis bene precari, more hæreticorum: & alia similia obsequia secundùm se à cultu Religionis abstrahentia, & quæ neque sunt signa distinctiva, præstare. Ita cum Leandro de SS. Sacramento. part. 6. tract. 2. Disp. 3. q. 53. & aliis. Ratio est, quia id nullo modo est, aut censeri debet protestatio, aut professio falsæ Religionis, aut negatio veræ.

13. Deduc. 7. Licitum esse Catholicis hæreticorum templa adire, si princeps hæreticus præcipiat Catholicis sub gravi pœna, ut templa hæreticorum adeant, non Religionis gratiâ, sed ob alias causas v. g. ad defendendum templum ab hoste, aut ob aliud negotium civile. Ita Leander cit. Ratio est, quòd taliter ad actionem

ma-

malam non concurrant, & nudam præstent obedientiam, & talis ingressus non pertineat ad religionem.

14. Deduc. 8. illicitum esse Catholicis contrahere matrimonium coram Ministro hæretico, tanquam Ministro istius contractus, sive partiali, ut cum adesset alius Minister Catholicus; sive totali, ut cum non adesset alius. Ita cum Coninck Disp. 15. dub. 3. & aliis. Ratio est, quia hoc modo, externè saltem agnoscerent ministerium ejus, atque adeò religionem, ex qua sola habet tale ministerium. Secùs est de ijs, qui solùm coram Magistratu hæretico civili contraherent, aut testarentur, se contraxisse, dummodo ritu etiam Catholico ante, vel postea contrahant; hoc enim solùm in finem politicum fieret, ut nimirum constaret publicè, qui veri sint conjuges. Idem dicendum videtur cum Lugone, si Minister hæreticus non adesset, ut persona sacra, & ut Minister Ecclesiæ, sed ut persona civilis, ad eundem hunc finem politicum, sicut adesset ipse Magistratus civilis.

15. Deduc. 9. Licere Catholicis baptismum petere ab hæreticis in casu necessitatis extremæ. Ita cum Becano part. 3. c. 9. & aliis. Ratio est, quia baptismus ab hæreticis Lutheranis saltem & Calvinistis

collatus, non est institutus ad cultum falsæ suæ sectæ, sed veræ nostræ Religionis, est enim idem baptisimus cum nostro, adeoque liceret in tali casu illum ab ipsis petere, nam sic non communicamus in ritibus suæ falsæ sectæ. Illicitum tamen foret, baptismum ab eis rogare extra urgentem talem necessitatem, impium enim est, & scandalosum confugere ad hæreticos, cum petere possimus à Catholicis.

16. Deduc. 10. Licitum est Catholicis in articulo mortis recipere Sacramentum poenitentiae à sacerdotibus hæreticis, (intellige Apostatas illos impios Sacerdotes) si non adsit Catholicus, & non sit scandalum proprium, vel alienum. Ita cum Leandro de SS. Trinit. part. 6. tract. 2. disp. 3. q. 50. & aliis. Ratio est, quia Concil. Trid. sess. 14. c. 7. expressè dicit, *custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideò omnes Sacerdotes, quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt*: consequenter & hoc poterunt Sacerdotes hæretici. Idem tenendum videtur, quòd positis his conditionibus licitum sit catholicis, in articulo mortis recipere Eucharistiam de manu sacerdotis hæretici, & extremam unctionem, dummodo quoad formam & materiam legitimè administrare velit.

Extra verò necessitatis casum minimè erit licitum, ut patet.

17. Dico 3. Licet Catholicis adire conciones hæreticorum, si non sit periculum perversionis, & desit communis, & rationabilis æstimatio, quòd id fieret in professionem talis Religionis hæreticæ, aut in negationem fidei propriæ: si autem adsit talis æstimatio, nequeunt accedere, etiam ob periculum mortis. Ita Herincx Tom. tom. 3. disp. 8. q. 3. Coninck disp. 15. Dub. 3. Pontius, Palao &c. Prob. prima pars: aditus talis ad conciones hæreticorum non est ita malus, quin possit optimè fieri ob bonas causas, præcipuè ut concionatoris doctrinæ falsæ, & imposturæ clariùs possint deprehendi, & à nostris Catholicis refutari: nec talis accessus est ex natura sua ordinatus, tanquam signum distinctivum professorum hæreticorum à professoribus Catholicis: ergo nil obstat, quò minùs possitis in conclusione conditionibus Catholici possint adire conciones hæreticorum. Confirm. Ratisbonæ, & in aliis quibusdam locis, ubi Catholici hæreticis permixti habitant, multi etiam noti & docti Catholici sine ulla suspitione hæreseos conciones Lutheranorum adeunt: ergo &c. 2. Pars liquet ex suprà dictis, quia tenetur Catholicus semper vitare professionem etiam ex-

ternam falsæ Religionis, & moralem negationem positivam suæ fidei: sic & tenetur non exponere se periculo perdendi fidem, aut peccandi. Hinc sequitur, quòd Catholici adeuntes aliquoties conciones hæreticorum ex mera curiositate, secluso scandalo, & periculo perversionis (quod tamen facilè subest) non peccent saltem mortaliter, quia positis his conditionibus planè non apparet, unde graviter delinquere possint. Ita cum Herincx tom. 3. Disp. 8. Q. 3. & alijs. Dixi *aliquoties*, nam si frequenter contingeret, planè ex hac frequentatione prudenter potest generari suspicio, quòd ita frequentans sit benè affectus ad ritus hæreticos. Deinde adest defectus utilitatis, & periculum lapsûs, præsertim in indoctis, & parùm in fide firmis.

18. Dico 4. Catholicus potest in terris hæreticorum licitè vesci carnibus diebus ab Ecclesia prohibitis, v. g. ad vitandum valde grave periculum mortis, aut incarcerationis, aut magnæ multæ pecuniariæ, dummodo hæc comestio non proponatur ad dignoscendum, quis esset Catholicus, quis hæreticus, aut in contemptum Ecclesiæ, aut ex tali comestione sequeretur notabile, & rationabile scandalum. Ita Herincx Tom. 3. Disp. 8. Q. 3. Palao part. 1. tract.

tract. 4. Disp. 1. Punct. 17. Pontius, Co-
ninck &c. Prob. conclusio: si in hoc ca-
su esset præceptum prohibens talem come-
stionem, esset præceptum Ecclesiæ positi-
vum: sed hoc non obligat de comedendis
carnibus cum notabili detrimento vitæ, aut
bonorum: ergo in casu isto non est præcep-
tum prohibens talem comestionem, conse-
quenter licitè poterit vesci carnibus, etiam
in ordine ad occultandam Religionem, &
gravia vitanda incommoda. Min. constat,
nam lex humana cum tantis periculis non
obligat, ut patet ex præcepto de audienda
Missâ diebus festis. Maj. prob. si esset ali-
quod aliud præceptum, maximè esset præ-
ceptum negativum fidei non negandæ: sed
tale præceptum in nostro casu non urget,
cùm ita vescens non neget fidem: ergo &c.
Min. prob. talis comestio nec ex natura
sua, nec ex institutione hominum, nec ex
ratione circumstantiarum esset signum pro-
fessionis religionis hæreticæ, aut negatio-
nis veræ catholicæ: ergo taliter comedens
non negat fidem, nec extrinsecè. Ant. prob.
fideles Catholici ob multas causas possunt
comedere carnes illis diebus, ut ratione in-
firmitatis, dispensationis &c. ergo ex natu-
ra sua, & institutione hominum non est sig-
num professionis sectæ hæreticæ. Nec est
tale ex ratione circumstantiarum, cùm

hic supponamus, nullam fieri mentionem fidei, aut prohibitionis Ecclesiæ, neque adesse periculum scandali. Confirmari Potest quis dissimulare, imò negare (non tamen absque mendacio) se esse Sacerdotem sine præiudicio præcepti fidei, quia non obstante, quòd non esset Sacerdos, posset esse Catholicus: ergo etiam sine præiudicio præcepti fidei poterit comedere carnes coram hæreticis, quia ex hoc non sequitur, quòd sit hæreticus, aut non catholicus, cum ipsimet Catholici ob varias causas his diebus vescantur carnibus. Quòd si aliqui essent tam simplices, aut qui minùs considerarent rem, quàm deberent, & propterea iudicarent ipsum non esse Catholicum, id non esset curandum, quia non tenetur imprudens tale iudicium cum tanto suo detrimento impedire: neque tale iudicium, quamdiu interiùs manet, potest comestitionem afficere, aut eam ad significandam defectionem à fide determinare, ad hoc enim requiritur aliqua circumstantia extrinseca. Unde

19. Deduces I. Non licere Catholicis, ut suam Religionem occultent, & hoc modo gravia incommoda vitent, comedere carnes in diebus, quibus ab Ecclesia prohibentur, & ab hæreticis instituti sunt in signum suæ falsæ sectæ, v. g. feria 6. apud Anglos,

glos, inter quos signum est Calvinismi, vesci ea die carnibus. Ita cum Leandro à SS. Trinit. part. 6. Tract. 2. Disp. 3. Q. 56. & aliis. Ratio est, quia talis comestio in his circumstantiis determinatur ad significandam aut defectionem à fide, & obedientia Ecclesiæ; aut professionem Calvinisticæ sectæ.

20. Deduc. 2. Non esse illicitum Catholico vesci carnibus in diebus prohibitis, qui alios non habet cibos, & ita fame & morbo urgeretur, ut, si illis non vescatur, animam ageret. Ita Leander cit. loc. cum aliis. Ratio est, quia in hoc casu nullus posset prudenter judicare, eum id facere dependentem à ratione extrinseca significandi comestioni carniū imposita; sed omnes intelligere deberent, eum id facere ratione extremæ necessitatis, quam habet, comedendi carnes, ne fame, vel morte opprimatur. Et planè in his circumstantiis comestio carniū non habet vim significandi falsam religionem, nec pro illo casu huic comestioni ratio talis signi imponi potest, cum tantum imponi possit illis, quæ liberè exerceri, vel non exerceri valent, non verò, quæ necessariò exercenda sunt; est enim ridiculum, instituere in signum Lutheranae v. g. Religionis respirationem hominis, quæ sine morte vitari non potest.

21. Deduc. 3. peccare Catholicum, qui ab hæreticis coactus ad esum carniū, in contemptum præcepti Ecclesiastici, vel potestatis Pontificiæ vesceretur illis, etiam ob mortem vitandam. Ita cum Herincx Tom. 3. Disp. 8. Q. 3. & aliis. Ratio est, quia sic præceptum Ecclesiasticum contemneret, vel saltem adstantibus appareret contemnere, quod est per se illicitum. Nec juvat, quòd talis contestetur, id à se non fieri in contemptum legis Ecclesiasticæ, sed tantum ob conservandam vitam; nam factum hoc externum, videlicet comedere cibos prohibitos prudenter adscribitur irreligioni.

22. Deduc. 4. prohibitum esse Catholico comedere carnes, si ex illa comestione oriretur scandalum, v. g. si alij putantes, eum à fide defecisse, ad idem incitarentur. Ita cum Palao part. 1. Tract. 4. Disp. 1. Punct. 17. & aliis. Ratio est, quia talis comestio tunc cederet in grave fidei Catholiciæ & animarum detrimentum, quod juxta communem cum gravi suo periculo vitare tenetur.

23. Deduc. 5. peccare Catholicum, qui nulla usus protestatione contraria comederet carnes vetitas, ab hæretico principe, vel alia persona appositas, ad explorandum, an sit Catholicus. Ita cum Herincx

riacx Tom. 3. Disp. 8. Q. 3. & aliis. Ratio est, quia in his circumstantiis talis comestio carnum verè determinaretur ad significandam professionem contrariam fidei, aut defectionem ab obedientia Ecclesiæ, ac defectionem à fide.

24 Deduc. 6. si Catholici versantes inter hæreticos, diebus ab Ecclesia prohibitis, edunt carnes, quia aliàs irriderentur, aut si sine notabili periculo necessitatem edendi possunt aliqua industria evitare, prætendendo aliam causam, cur velint abstinere à carnibus v. g. debilitatem stomachi, vel nauseam, aut aliquod simile, peccant. Ita Coninck Disp. 15. Dub. 3. & aliis. Ratio est, quia irrisio non est tanti momenti, ut propter illam debeat violari lex Ecclesiæ. Si autem habent causam se excusandi à tali comestione, per se liquet, comedere tunc contra præceptum, esse illicitum.

25. Sciatur denique, periculum sufficiens ad comedendas carnes diebus prohibitis debere esse imminens & magnum, unde rarò hic casus contingere videtur, cum vix non semper possit quis prætendere alias rationes non comedendi carnes, ut, quòd officiant stomacho, quòd magis placeant pisces, aut ova, aut alij cibi, aut quòd velit parcere sumptibus, aut quòd promiserit alicui magno amico abstinere aliquot diebus à

carnibus, aut alias similes occasiones juxta locum, tempus, personas. Qua in re malim esse scrupulosior, quàm laxior; & magis velim inniti providentiæ divinæ, quàm humanæ, quando non omitterentur media humana valde directè, & per se conducen-
tia ad evadendum periculum, nec fierent directè, & ex proposito illa, à quibus oriri deberet, quæ rarò contingent in casu esus carni-
um. Et hoc addo propter nimiam a-
liquorum libertatem, qui ad primam appa-
rentiam difficultatis, non curant transgredi
Ecclesiæ præcepta.

26. Dico §. Nullo modo, ne quidem ad mortem vitandam, licitum est Catholico uti vestibus destinatis per se ad cultum falsæ Religionis, ut sunt eæ, quibus Mini-
stri idolorum utuntur suis cœremoniis: nec etiam ullis vestibus institutis ad dignoscen-
dum professores falsæ Religionis, à profes-
soribus veræ Religionis: nec etiam vesti-
bus, quibus Sacerdotes falsæ Religionis communiter utuntur extra tempus cœre-
moniarum faciendarum, & quibus à reliqua
multitudine discriminantur: nec vestibus
institutis à republica, aut principe, non in
signum profitendæ fidei, sed in signum di-
stinguendi eos, qui profiterentur fidem il-
lam, ab aliis, qui non profiterentur: licitè

tamen posset quis, gravi urgente necessitate, uti vestibus, quibus communiter utuntur infideles, & hæretici, non ut professores suæ falsæ fidei, sed ut homines talis partis mundi, quibusque propterea uterentur, quamvis non essent infideles, & hæretici. Ita Sylvester verbo *Apostasia*. N. 4. Navarrus cap. 11. N. 27. Pontius, Toletus &c. Prob. prima pars, quòd non liceat uti vestibus destinatis per se ad cultum falsæ religionis. Gestatio talium vestium ex communi hominum usu, & æstimatione determinata est ad significandum cultum falsum, & tales vestes à nullo præsumuntur esse assumptæ, nisi causâ offerendi sacrificium, & ut reverenter, & authoritative offeratur: ergo Catholico non licet portare tales vestes. antec. prob. cum vestes istæ superponantur aliis usualibus, quibus corpus est sufficienter coopertum, & à temporum inclementijs defensum, non potest præsumi ad hunc finem assumi: neque potest præsumi esse assumptas ad corporis elegantiam, & pulchritudinem, cum aliis occasionibus, in quibus hæc elegantia & pulchritudo maxime intenditur, vestes illæ non assumantur, neque liceat eas assumere: ergò tantum causâ offerendi sacrificia v g. consequenter talis gestatio est determinata ad signandum cultum falsum. Confirm. Si
li-

44 *Quaestio II. An liceat Catholicis*

liceret in aliquo casu uti talibus vestibus, etiam in casu quodam licitum erit incensare idolum: sed hoc est falsum: ergo &c. Maj. prob. ista incensatio ex natura rei tam indifferens est, ac usus talium vestium: ergo si unum licet, licebit & alterum. Accedit, quòd falsæ sectæ eò major honor accrescat, quò plures induti appareant vestibus illam protestantibus.

27. Prob. 2. 3. & 4. pars: ad salvandam vitam non liceret, etiam cum æquivocatione uti verbis significantibus, quòd quis profiteretur fidem falsam: sed utendo istis vestibus specificatis in 2. 3. & 4. parte conclusionis fieret talis manifestatio: ergo non licet eis uti in illo casu. Maj. probata manet Q. præcedenti. Min. patet. Sed respondent aliqui, non esse idem de vestibus, ac de vocibus, voces enim alium usum non habent, quàm significare, vestes autem habent; unde vestium usus potest abstrahi à significatione, non verò usus vocum. Sed planè hæc responsio nimium probat, nam sequeretur, quòd quis posset negare fidem verbis æquivocis, aut amphibologicis, quia cum talia verba habeant alium usum, quàm significare negationem fidei, nempe significare illud aliud, quod æquivocè significant, possent abstrahi ab illa significatione

ne-

negationis fidei, & sic liceret ijs uti ad salvandam vitam, quod est falsum. Sequeretur 2. quòd eadem ratione liceret uti vestibus per se ordinatis ad cultum idolorum, quia habent etiam alium usum, ut arceri frigus, tegere corpus &c. hoc autem est illicitum juxta ipsos Adversarios.

28. Respondent AA. 2. quòd vestes illæ, licèt in aliis circumstantiis significarent professionem externam falsæ Religionis, non tamen in casu, quo quis v. g. irruentibus turcis, aut hæreticis interfectoris, ijs uteretur, quia tunc potiùs significarent, quòd utens vellet latere. Sed contra primò, quia sic in tali casu posset Catholicus uti vestibus ordinatis ad cultum idolorum, nam tam benè istæ vestes in illo casu, & circumstantiis deberent solùm significare intentionem latendi, non verò professionem istius cultûs, ut patet ex paritate rationis; ipsimet autem Doctores, qui utuntur prædicta responsione pro fundamento suæ sententiæ, tenent, non licere uti vestibus ordinatis ad cultum idolorum in tali casu, consequenter nec licet uti illis vestibus aliis. Contra est 2. quia nulla est ratio, cur per illas vestes non existimarent infideles in illo casu, quòd saltem externè, & ob metum quis profiteretur fidem falsam, tam benè, quàm per verba æquivoca saltem; ergò si per talia verba signi-

significaretur in illo casu talis professio, etiam significaretur per illas vestes. Nec iuvat dicere, verba immediatè in illo casu significare professionem fidei falsæ, & negationem positivam veræ, per vestes verò significari tantum occultationem personæ: nam in primis hoc gratis dicitur, & propterea sic posset dici, quòd vestes sacrificulorum ordinatæ ad cultum in tali casu significarent immediatè occultationem personæ. Deinde non occultaretur persona per illas vestes in tali casu, nisi quatenus denotant ipsum, qui ijs utitur, esse istius falsæ religionis: consequenter vestes in tali casu non solum significant occultationem personæ, sed etiam, & quidem principaliter professionem alterius fidei.

29. Prob. Conclusio 2. præsertim quoad vestes institutas pro signo distinctivo infidelium, seu hæreticorum à Catholicis: non licet adire templa hæreticorum, quando est signum distinctivum etiam ad vitandam mortem: ergo nec uti ijs vestibus. ant. est communis sententia, & probatum supra. Consequentia liquet à paritate rationis: & sanè quacunque ratione metus mortis posset sufficere, ut usus istarum vestium non esset signum distinctivum, eadem sequeretur, quòd similis metus efficeret,

ceret, ut adire templa hæretica non esset signum distinctivum.

30. Prob. denique ultima pars conclusionis, quòd liceat uti vestibus, quibus communiter utuntur infideles, vel hæretici soli: tales vestes non sunt ullo modo institutæ ad denotandum externè professionem ejus: ergo nihil impedit, quò minùs gravi urgente necessitate quis iis vestibus utatur; hoc modo enim non negat suam fidem, nec alienam sectam profitetur, sed ad summum simularet se esse talis rationis: esto alij inde decipiantur, putantes, eum, qui iis uteretur, eadem ratione, qua externè præferret, esse hominem ex illis partibus, esse etiam professorem fidei illarum partium, quia hoc non colligeretur, nisi indirectè, vel mediantè discursu non sufficienter concludente; unde alius non teneretur cum suo gravi detrimento cavere, quò minùs id putarent, & colligerent. Dixi autem *gravi urgente necessitate*, quia non potest permittere sine sufficienti causa deceptionem proximi, præsertim cum ille ipse habeat aliquam speciem mali annexam, licèt per accidens, v. g. significationem aliquam falsæ Religionis. Ex his.

31. Coll. 1. Non licere Catholicis gestare in collo, clypeis, aut vexillis signa, quæ sunt imaginis Mahometis, Hæresiarchæ

Cal.

Calvini, Lutheri &c. Item illicitum est Catholico portare Judæorum flavum pileum Romæ, vel annulum flavum in pallio Francofurti &c. Item prohibitum est Catholico gestare byretum, & sagum multiplicabile prædicantium in Germania, ut, dum ad necem quæritur, incognitus effugiat, ob easdem authoritates, & rationes in conclusione positas; ratione quarum abominanda est praxis quorundam frigidorum Catholicorum, qui per terras hæreticorum peregrinantes, & negotiantes à Magistratu hæretico salvos conductus, & Syngraphas acceptant, quibus significatur eos ejusdem esse Religionis.

32. Coll. 2. Licere Catholicis pugnantibus contra hæreticos, aut turcas affigere suis vexillis signa, quæ in suis ipsis gestare solent, modò non sint alicujus falsi Dei: nam hoc non est eorum sectam simulare, sed quoddam genus insidiarum, quibus hostes utuntur, ut sic vel interitum effugiant, vel eos certè incautos vincant, & capiant. Item licet Catholicis in triremibus, & navibus gestare signa turcarum, & hæreticorum, ut eos aggrediantur tutius, & fugiant securius; Ratio est, quia ita habet usus omnium fidelium etiam Deum timentium, qui sine omni scrupulo illo remedio utuntur ad suas actiones rectè dirigendas,

das, & ita videtur quasi communi usu gentium receptum; ut in præfatis occasionibus uti liceat ejusmodi industria; & quasi stratagemate; sic commune est, hostes indui suorum hostium vestibus; unde turca videns in Danubio, vel mari navim cum Gentilitio lunæ, imprudenter censeret navim illam esse turcarum, sed si prudens sit, debet timere, ne sit Cæsaris; vel aliorum Christianorum. Licitum est insuper Catholicis exploratoribus, uti lingua, & habitu turcarum, & hæreticorum, ad scrutanda eorum secreta, postea detegenda principibus Catholicis, quia more gentium apud omnes nationes est introductum, & apud nos passim sine scrupulo, & bonâ conscientiam practicatur.

33. Coll. 3. Catholicis turcarum regiones transeuntibus ad evitandum grave periculum licere uti veste oblonga, & cydari turcarum propriâ, quam turbantem appellant. Sic in Saxonia, Anglia &c. licitum etiam est Catholicis uti eorum vestibus; item Religiosi possunt induere vestem laicalem, deposito habitu Religioso; talis enim vestis non indicat sectam, sed solum nationem. Unde summus Pontifex mittens Religiosos, & Sacerdotes in Americam v. g. illis permittit, ut Americanorum more induantur. Tandem posset Ca-

tholicus, dum esset detecto capite, imponere sibi Romæ v. g. pileum flavum Judæorum, ut se à pluvia defenderet, si præsentibus omnibus clarè constet, non accipi ad significandum Judaismum, sed ne pluvia illi noceat, nam tunc talis usus est omninò materialis. Similiter si homo aliis vestibus nudus humi jaceret, vestibus destinatis pro idolorum sacrificiis involutus, non censeretur eis uti cultûs causa, sed externa necessitate coactus, quia non habebat vestes alias, quibus corpus tegeret, & à frigore defenderet. Sic etiam, si quis talibus vestibus indueretur in comœdiis repræsentationis causa, certum est, tunc non significare cultum dijs falsis exhibitum; sicut cum histrio personam infidelis agens, verba blasphemix profert, non censeretur blasphemus, sed repræsentator alienæ blasphemix. Hæc ergo licent Catholicis, quando tamen per ista non scandalizarent alios Catholicos, quorum scandalum vitare tenentur.

34. Quid Lutherana secta non simulanda? Cùm tanta circa D. Martinum Lutherum ducem hujus sectæ Deus patraverit miracula? præter dictum etenim miraculum, quòd Deus Lutherum in infantia, & vitæ ingressu ab igne tutum conservaverit, sequitur secundum, & tertium, nimirum,

rum, quod Lutherus singulari providentia divina ab igne cœlesti, sive fulgure, & fulmine liberatus fuerit: nec non quod scripta Lutheri singulari providentia Dei ignis (incendio) flammæ erepta fuerint, jure Canonico, & Bulla Pontificis igne consumptis: sic enim pergit citatus Pastor Lutheranus, *ad legis cultum, & juris studium animum adiecit, ut ad reipublica aliquando Gubernacula adnotus usui, embumentoque patriæ; ornamento familiis; gaudio & oblectamento parentibus, sanguinæque junctis esse posset. At enim Deo aliter visum, studio juris cum semet mancipasset noster, fulminis ictu horrendo, & inopinato &c. territus studii jurisprudentiæ valedixit, summi enim rerum Moderatoris Dei cœlesti monitum hoc fulmen esse judicavit &c. Firmum animi propositum auxit commilitonis Alexij misera mors. Studiis igitur juris valere jussis, Augustinianorum Monasterium Erfordia notum, invitis licet parentibus, ingressus est: ut Staupitij auctoritate anno 1507. Dominica Cantate in Sacerdotem ordinatus, sacrificandi pro vivis, & mortuis potestatem consequeretur &c. ut in lethalem etiam, ob labores nimios studiorum causa susceptos, morbum incideret &c. Cujus etiam instin-*

52 *Quaestio II. An liceat Catholico*

Et anno 1508. à Friderico Electore Saxonia ad illustrandam Wittenbergensium Academiam, & officium Dialectices, Physicæque Doctoris subeundum vocatus est &c. Hinc tanto inter Ordinis sui viros viguit applausu, & autoritate, ut anno 1510. ad componenda, quæ inter Monachos orta erant dissidia, Romam ablegaretur. Idem pater à prefato Magistro nostro Andrea Doctoralibus insignis in Sacra Theologia secundum formam statutorum est insignitus &c. Tantis exciatus abusus reverendus in Christo, sanctæque memoriae Pater D. Martinus Lutherus præmissis Concionibus elencticis hypothesis Tezelii examen in XCV. thesibus ad valvas templi cathedralis, seu omnium Sanctorum in Alma Wittenbergensi affixis, atque ad disputandum anno 1517. die 31. Octob. publicè propositis suscepit, atque hac ratione salutare reformationis opus præter spem, & opinionem, divina dirigente providentia, & ductu Spiritus S. feliciter est exorsus Theander &c. Quibus laudabiliter peractis moliminibus Leonis Papa X. ad eum incurrit odia, ut eodem anno 1518. die 23. August. Romam citaretur ad dicendam causam, & defensionem thesium &c. Sed Consilio Electoris Saxoniae Friderici eò res fuit addu-

ducta, ut Augustam Vindelicum adiret, ibique coram Legato Pontificis Thoma de Vio Cajetano reformationis, & conatum rationem redderet &c. Crescebat felicitas, & animus heroicus augebatur, cum animum adjiceret ad diem 10. Decemb. anno 1520. Leonis X. Pontificis Romani crudelem Bullam excommunicatoriam, & Jus Canonicum in Academia Wittenbergensis locis illustribus comburendam &c.

35. Sed cujus classis sunt hæc miracula? videamus: verum est, Lutherum juris studium aggressum esse, sed quòd ad Reipublicæ aliquando gubernacula admotus usui, & emolumento patriæ, & ornamento familiis, gaudio parentibus esse aliquando potuisset, spes alluxit nulla, à cunabulis etenim in tota sua juventute audacem, ferocem, ac petulantem puerum agebat, ob quem sua Mater sæpè ingemuit, ac iram Dei super ipsum venturam verita est; quippe à juvenis Lutherus vera mente in Deum nunquam confidit, sed eum instar diaboli pertimuit, Deumque tyrannum reputavit, ut sæpiùs in suis scriptis palam facit, teste nostro P. Nass. Cent. 5. fol. 70. cum aliis. Sic eum Deus tanquam vas suæ iræ super Ecclesiam, ejusque Sacramenta permisit, uti facilè patet ex propria confessione Lutheri, teste eo-

dem P. Nass, nimirum quòd aliquando ut juvenis vestibus Sacerdotalibus indutus in festo Corporis Christi Islebiæ ad Doctorem Staupizium SS. Sacramentum portantem venerit, ibique coram SS. Sacramento tanto metu turbatus sit, ac tremuerit, ut putaverit, sibi præ metu & horrore vitam effundendam esse. Forsan ideò postmodum tam infensissimus hujus SS. Sacramenti evasit hostis. Quale emolumentum patriæ, ornamentum, & gaudium parentibus sperandum fuit ex tam ignobili & vitiosa vita à teneris? Cæterum concedimus, fulminis ictu territum, & prostratum fuisse; imò & hoc transmittimus, quòd judicaverit, hoc fulmen fuisse monitum Dei: sed quid tum? perditum Judæi Christum vincituri vinculis, mortisque tradituri, duobus Christi verbis territi, ac in terram prostrati sunt. Saulus Christi hostis infensissimus, exterritus, atque in terram dejectus est. Secutus est Saulus hoc monitum Dei, conversus, Christi Ecclesiam ingressus, ibique in amore Dei perseveravit; Lutherus Ordinem reliquit, ac perjurus Apostata, suæ Matris Ecclesiæ, ac Religionis factus est persecutor. Insuper verum est, quòd Lutherus postea ingressus sit Monasterium Eratrum S. Augustini, factaque ibi legitima post annum probationis, Ordinis illius professione, bene

nè in studiis militaverit, ac tandem in Sacerdotem ordinatus sit: sed occultum suum spiritum diu celare non valuit, cum enim munere sacristæ fungi deberet, se nimis oneratum esse conquestus est; præsertim dum collectorem agere, & mendicare jussus fuerat. Dicebat videlicet intra se cum villico iniquitatis, fodere non valeo, mendicare erubesco, ergo astu utar, quo bona Domini mei extenuem.

36. Falsum autem est, quòd in lethalem ob labores nimios, studiorum causa susceptos, inciderit morbum: visus enim fuit suis fratribus, singularitatem habere, sive ex occulto aliquo cum dæmone commercio, sive ex morbo commitiali: tum præcipuè, quòd semel in choro, cum in Missa legeretur Evangelium, de ejecto à surdo, & muto dæmonio, repente conciderit, vociferans, *non sum, non sum*: similia de seipso aliquando scripsit, quòd cum diabolo modium falsis consumpserit. Et proprium edidit Germanicè librum de angulari (ut vocatur) Missa, ubi diaboli contra Missam disputationem secum habitam noctu commemorat, testibus P. Nass. Cent. 5. fol. 75. P. Cochlæo, Laingæo Scoto &c. Sunt & alia non pauca hac de re argumenta, quòd etiam corporaliter quibusdam visus fuerit cum eo conversari, devotissimus nimirum diaboli

discipulus Monachus Lutherus. Cum Missam erat celebraturus, teste P. Nass, & aliis, joci causa dicebat, ibo, & Virgini infantem levabo &c. Ecce Sacerdos magnus! Jam, quàm mirè illustraverit Wittenbergensium Academiam, dispiciamus: fateatur ipse Mathesius Lutheranus conc. 1. fol. 6. (uti videre est in cit. centuria patris Nass) quòd Lutherus Wittenbergæ strenuè disputaverit contra antiquos Doctores: Thomam Albertum, & alios, Sophistas, & Apsinos vocabat: S. Thomam Aquinatum nuncupabat Gerronem, Blateronem: ei displicuit in multis S. August. & S. Hieronymus dicendo, Hieronymum esse hæreticum, nec numerandum esse inter Doctores Ecclesiæ: nullum scio (fateatur ipsemet Lutherus in suis serm. mensal. fol. 531.) inter Doctores, quem magis odio infector, quàm Hieronymum, nil enim scribit, nisi de cibis jejunalibus, Virginitate &c. En Magistrum!

In rostris doceas Gerasenis spurce Magister:

Hui! hui! Pastores discite scire suum.

37. Tandem orta inter fratres ordinis sui discordia, delectus in litis procuratorem, Romam profectus est, eò quòd esset ad contradicendum Audax, & vehemens. In suo
au-

autem adventu horribile monstrum Raven-
næ in mundum prodiit idea Lutheri. Ea
autem lite inter partes, transactionibus ne-
scio quibus composita & finita, ille Wit-
tenbergam reversus in Theologia creatus
est consueta celebritate Doctor, & sic pub-
licum juramentum ad Evangelium depo-
suit, se velle tota sua vita fidem Catholicam
tueri, defendere, ac propugnare prædican-
do, disputando, scribendo contra omnes
hæreticos, Romanæ Ecclesiæ resistentes;
sed quomodo juramentum hoc suum serva-
vit? audi: teste P. Nass. centur. 5. fol. 88.
& 89. & 96. ac 97. Cochlæo, & aliis, Aca-
demiæ, in qua Doctor creatus est, asino-
rum stabulum, imò lupanar diaboli indigi-
tabat: gloriatur se doctiorem esse omnibus
Philosophis, & Papistis: majori intelligen-
tia se Aristotelem legisse, quàm S. Thomas,
vel Scotus: iterum ostentat se esse magnum
Doctorem, excellentem super omnes Epi-
scopos, Religiosos, & alios Clericos. Item
alibi superbia diabolica se jactavit, quòd in
tanta sit fama & gloria, (sive hoc diabolo
placeat, sive displiceat) ut à tempore Apo-
stolorum nullus Doctor, nec Author, nul-
lus Theologus, nec jurista tanta patrave-
rit ipso, cui nec S. Augustinus, nec S. Am-
brosius comparandus est. Electus Vica-
rius Provinciæ, & Visitator Monasterio-

rum fratrum & sororum sui Ordinis, & Barcho, & Veneri devotissimè se mancipavit: correctus postmodum à suis, in furiam actus rejecit Aristotelem, damnavit Theologiam Scholasticam, præceptoriam, confessionalia &c. à die ad diem evasit magis & magis ferox, protervus, obscœnus, ita, ut jam ante illam indulgentiarum promulgationem, procax, luxuriosus, ambitiosus vocatus sit Doctor, ac hæreticus, verbo, Cæsaream Majestatem contempsit, Ecclesiam Catholicam suam matrem impugnavit, fidem conculcavit, cucullus effrenis, perjurus, perfidus factus est hæresiarum pronymphus. Et adhuc dicere audeant hæretici Lutherani, quòd *hac ratione salutare reformationis opus, præter spem, & opinionem, divina dirigente providentia & ductu Spiritus S. exorsus sit ille diaboli discipulus, ille bibliomastix, & sacrilegus sacrae scripturae falsarius, ille superbus, ebriosus, mendax, spurcus, & maledicus scurra, ac seditionis flagrio Lutherus? Non inficior, exorsus est hoc opus ductu Spiritus S. diabolus enim est spiritus, quem Lutherus vocat sanctum, nam in suis serm. mensal. fol. 286. devotissima mente invocatur diabolus, sancte sathan ora pro me.* Interea Romæ procurabatur citatio, qua per Fiscalem Papæ vocabatur in jus Lu-

Lutherus, qui conquestus de insidiis per
ducem Saxoniae Fridericum sollicitavit, ut
causa ad partes committeretur; commissa
igitur fuit Thomae de Vio Cajetano Cardi-
nali; ne ergo Lutherus omnino contu-
max, & rebellis videretur, comparuit co-
ram illo Augustae; minatur Legatus, quod
nisi revocet, censuris ex Papae mandato sit
illigandus; Lutherus verò dum hoc audi-
verat, praesertim quod Legatus haberet
mandatum, ac ipsum, & Staupitium capien-
di, & incarcerandi, petiit deliberandi tem-
pus, & anxietate plenus coepit occultè per
amicos sollicitare Caesareanos pro impe-
trando salvo conductu: quo impetrato,
excessit, erupit, evasit cucullatus nequam.
Tandem haereticus Romae damnatus, &
promulgatus coepit scribere teuthonicè ad
Carolus V. jam tunc Caesarem Electum, &
ad Christianam nobilitatem Germaniae, su-
peraddens praeterea calumnias nec leves,
nec paucas in Roman. Pontifices &c. Ubi
ergo sensit hunc librum à laicis suis non so-
lum æquis animis legi, sed etiam cum plau-
su excipi, & audiri, factus inde audacior,
facinus attentavit, atque etiam perpetra-
vit, audacissimum sanè, & omnibus retro
saeculis inauditum, quippe Sacros Canones,
& Sanctorum Patrum Decreta, totumque
jus pontificium, simul cum saluberrimis
Bul-

Bullis Papalibus, litterisque & sigillis indulgentiarum publicè damnavit ad ignem, & combussit: ratio hujus furoris attentati erat inter alias, ut ipsemet teste Cochlæo, Nals &c. fatetur dicendo, *summa summarum totius juris Canonici hæc est, Papa est Deus in terris &c. est Deo & hominibus superior &c.* Stupor! summa summarum omnium stultitiarum tuarum hæc est, cum non sint nisi calumniæ, & mendacia manifesta: sed non mirum, quia ex patre diabolo. Sic tandem verum est, quod canit Æneas Sylv.

Non audet stygius Pluto tentare, quod
 audet
 Effrenis Monachus, plenaque fraudis
 anus.

Q U Æ S T I O III.

An Catholici tempore persecutionis possint, velteneantur fugere Turcas, Calvinistas, & Lutheranos, in Orthodoxos sævientes.

- I. **Q**Uàm crudeli Lutherus cum suis veram Romanam Ecclesiam, ejusque

que fideles Catholicos persecutus est rabie, cruentis etiam lachrimis haud sat est explorandum: bestia illa ascendens septem Capiteum Lutherus tentavit Cæsares, Reges, Principes, Comites, Barones, ac Nobiles contra Ecclesiam; cives, rusticos, & opifices, contra Cæsarem, Reges & Principes; hos omnes contra Christi Vicarium, in panoletriam patriæ, atque Ecclesiæ Sanctæ oppressionem. Clamat rusticorum bellum; gemit Belgium; dolet Anglia, jacuit pars magna Galliæ. Plurimos ab avita, & orthodoxa fide abduxit; templa S. Dei, in stabula equorum & canum, in tabernas, & balneas convertit. Non quiescunt Harpyias, necessaria religionis surripere, dare mulieribus, vestitos denudare, egenos spoliare, miseros opprimere Religiosos; sicque tunicam Christi divisit, partemque sibi, partemque Magistratui ipsi obedienti, partemque suæ Catharinæ à se ad incestum raptæ divisit. Heu! fuge crudeles terras. Hinc

2. Dico: tempore persecutionis licet Catholicis quandoque fugere, ne examinentur, aut Martyrio ob Confessam fidem afficiantur; imò quandoque quis obligatur ad fugiendum; sed tamen quandoque etiam quis licitè potest non solum non fugere, sed exponere se examini, & Martyrio; & quando-

doque pariter tenebitur non fugere. Ita Herinex Tom. 3. Disp. 8. Q. 1. Palao. Tract. 4. Disp. 1. Punct. 15. Aretinus &c. cum communi; quamvis Tertullianus oppositum docuisse videatur, in libello hac de re particulariter scripto, teste P. Herinex. Prob. Conclusio. 1. Christus Dominus sæpè à Judæis fugiendo, præsertim Marci. 2. & 4. Joann. 8. & 10. docuit exemplo suo, id fieri posse. Idem docuit verbis Math. 10. *cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam*: quod præceptum, seu consilium ipsius (perinde est, quantum ad propositum, quia Christus nec præcepit, nec consuluit unquam, quod erat illicitum) Paulus adimplevit ipsomet testante 2. Corinth. 11. *per murum in porta demissus sum, & sic evasi manus ejus.* Et Petrus act. 12. aliique multi sanctissimi Martyres, & Confessores, ac nominatim S. Athanasius, qui etiam Apologiam de sua fuga edidit, in qua id licere doctè, & fusè ostendit; in qua doctrina cum ipso convenit Cyprianus, Nazianzenus, D. Gregorius &c. ergo &c.

3. Prob. 2. Non constat, esse ullum præceptum de non fugienda persecutione, imò fugiens potius fidem promovet, & manifestat, propter illam enim fugâ se subdit, & exulat. Accedit, quòd homo possit dubita-

bitare de infirmitate sua, & sic fugiendo imbecillitati suæ prospicere, nisi quando magna necessitas exponendi se, obligaret, tunc enim deberet in Domino confidere, qui non patitur tribulari supra id, quod possumus, & sperantes in se non confundit. Unde quando non est talis necessitas, aut impulsus particularis Spiritus S. optimè facit fugiendo. Nec obstat, si dicatur, Apostoli culpantur, quod fugerint à Christo, cum caperetur; & in historia 40. Martyrum unus ille, qui fugit, eò ipso inconstans reputabatur in fide, consequenter non licet fugere: non obstat, inquam, nam R. primò cum Suarez, Apostolos non peccasse fugiendo præcisè, nisi quatenus fuga ipsorum fuit conjuncta cum dubia fide, aut scandalo; an autem sic fuerit conjuncta, negat Suarez esse certum; & perinde est ad propositum hujus loci; nam si non fuerit, negandum est, eos peccasse; si fuerit, concedendum est, illos peccasse, sed non præcisè ratione fugæ: unde illorum exemplum nihil facit contra conclusionem. R. 2. neg. consequ. quia illi poterant fuisse obligati ad non fugiendum propter circumstantiam præsentia Christi Domini, ac Magistri sui, à quo tot beneficia receperunt, & quem propterea deberent existimare, se obligatos adjuvare in tam gravi occasione, quamvis alias in aliis cir-

cum;

cumstantiis non essent semper obligati, ad non fugiendam persecutionem. Ad illud de illo uno ex quadraginta & dist. ante. non ratione fugæ præcisè, sed quatenus fuga illa ad aquas calidiores, erat præstitutum signum derelictæ fidei, aut eam non confitendi, ut patet ex ipsamet historia C. eò ipso, quòd fugerit, & ratione fugæ præcisè N.

4. Non valet argumentum Tertulliani, quando dicit, persecutio nunquam imminet, nisi Deo permittente, aut ordinante: sed non est licitum fugere ab eo, quod Deus ordinat, aut permittit: ergo &c. nihil valet, inquam, nam ex hoc sequeretur, quòd neque possemus fugere pestem, aut alias infirmitates, quia certè non fiunt, nisi Deo permittente, aut ordinante: sed hoc absurdum esse, sine dubio fateretur ipse Tertullianus. Nego ergo Min. nisi etiam ordinet præcipiendo, ut nos non fugiamus, non autem ordinavit, ut nos non declinemus persecutiones, quas ordinat, aut permittit. Credis utique, licere tibi, imò te obligatum esse, fugere tentationes carnis, & adversus carnis fomitem reluctari? Est tamen hic fomes datus nobis à Deo tanquam tyrannus ad nostrum exercitium in pœnam, & vindictam peccati primi, qui que bellum indesinenter gerit adversus spiritum nostrum. Nonne falacissimæ simulque injurio-

sisti.

lissimæ sunt illæ propositiones, quas teste Joanne Roffensi eructavit septiformis illa bestia Lutherus, *præliari adversus turcas est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos &c.* Quid ergo dicam ego; quoniam hic video plus, quam quadringentos Prophetas Baal suum Achab (intelligit summum Pontificem) circumstare, & ut ascendat in Ramoth Galaad suis prophetiis animare, & omnia prospera ei nunciare? forse sicut Michæas, qui & ipse odiosus erat, quia non prophetabat nisi malum, dicam & ipse meo Achab, *ite, præliamini contra turcas; ut resistatis Virgæ Dei, & cadatis, sicut & ille cecidit &c.* Qui habet aures audiendi, audiat; & à bello turcico abstineat, donec Papa nomen sub cælo valeat, dixi. Valde benè, ut supra. Nec tandem sequitur, ut volunt Montanistæ, quòd quis fugiendo in persecutione; ostendat se esse inconstantem, & vacillare in fide, quia potius per fugam implicitè confitetur fidem; & eam esse certam.

5. Prob. 2. Pars conclusionis; quòd fuga interdum possit aliquibus esse in præcepto. Potest is, cui imminet persecutio; esse persona publica, & ad alios instruendos, ac conservandos in fide valde necessaria: sed tunc videtur omnino ex charitate

obligari ad declinandam persecutionem , ut docet S. Gregorius , & S. August. Tract. 46. exemplo Pauli , qui se utilitati fidelium fugiendo servavit. Imò posset oriri obligatio illa fugiendi ex ipsomet præcepto fidei , quando quis rationabiliter timeret , si non fugeret , se succumbere tentationi : ergo &c.

6. Prob. 3. pars , nimirum quòd nonnullis fuga possit esse libera , sic ut tantùm sit consilium , aut fugere , aut non fugere. Non habemus præceptum fugiendi ; nam illud , *fugite in aliam civitatem* , licentia est , non præceptum ; & talis persistendo in persecutione potest imbecilles in fide robore , ac alios ad fidem convertere , atque ex parte sui , morali periculo negandi fidem se non exponit : ergo licitum erit etiam non fugere. Confirm. exemplo D. Sebastiani , qui diu occultavit fidem , quousque fidem Marci & Marcelliani periclitari sensit , tunc enim se manifestavit , quæ manifestatio multùm commendatur ab Ecclesia. Item multæ sanctæ Virgines latitarunt sine peccato , manentes fideles , & tamen Zelo Dei ductæ prodierunt in publicum , & nomen Christi confessæ sunt , & noluerunt habere viros , quod erat licitum , sed manere in sancta Virginitate , ut patet de B. B. Catharina , Christina , & multis aliis , quæ ta-
men

men in hoc laudantur. Item in principio nascentis Religionis nostræ Seraphicæ sub Miramolino in occidentali Hesperia semel quinque fratres; & iterum apud Cæptam Saracenorum septem idem fecerunt, quibus non erat præceptum adeundi Agarenos plùs, quàm aliis hoc onus non accipientibus, qui tamen ut Sancti Martyres ab Ecclesia venerantur: ergo &c. Nec facit contra conclusionem, quòd præceptum sit servare vitam, nam in his circumstantiis desinit esse præceptum, quòd aliàs præceptum foret.

7. Temerarium tamen esset, persistere in persecutione, & prædicare fidem infidelibus, quando ex tali prædicatione non speratur confirmatio fidelium in fide, nec conversio alicujus infidelis ad fidem, *nolite enim dare Sanctum canibus, nec mittatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conversi dirumpant vos: Matth. 7.* jure ergo prædicandi Evangelium in universo mundo debent homines uti comite prudentia, cum scilicet pertinent ad dilectionem Dei, & Proximi, & charitatis fructus speratur: & cum legimus multos ad infideles migrasse, solo animo patjendi martyrium, & quorum mors accepta fuit Deo, quoniam in morte, & post mortem claruerunt miracu-

lis, sciendum est, eos migrasse ad infideles maximo fidei, & charitatis zelo, & insuper non sua auctoritate, sed obedientia praelatorum; & praeterea multa legimus sanctos fecisse laude dignissima, quae imitari nobis semper haud licet.

8. Prob. 4. pars, quod quandoque non liceat fugere. Si ex fuga Pastoris v. g. tempore persecutionis immineret notabile damnum spirituale gregi, absque dubio teneretur non fugere: sed hoc fieret, si fugeret, non enim esset, qui oves curaret docendo necessaria, & Sacramenta ministrando: ergo &c. Min. patet. maj. prob. Pastor debet fungi officio boni pastoris, & non mercenarii: sed ut hoc praestet, tenetur non fugere: ergo &c. min. prob. ex Joann. 10. *bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis, mercenarius vero dimittit oves, & fugit*: ergo ut fungatur officio boni pastoris, obligatur non fugere, sed apud oves permanere. Imò quando tale notabile damnum proximis immineret, illudque avertere quis posset, exponendo se morti, teneretur ex charitate id facere, quamvis non esset Pastor, aut Praelatus; unde multò magis teneretur ad id Pastor, quia ad hoc non solum ex charitate, sed etiam ex justitia teneretur in communiori sententia succurrere gregi suo; & quamvis
etiam

etiam non teneretur ex justitia, magis tamen ex charitate, quia ratione officii jam determinatur ipse potius, quam alij. Quando autem immineret hujusmodi necessitas, ex circumstantiis loci, temporis, & personarum, est judicandum, & semper potius aliorum bonorum, & prudentium, quam suum quis melius sequeretur judicium.

9. Circa hoc autem advertendum est cum Coninck, quando aliqui Sacerdotes deberent manere cum periculo vitæ, urgente persecutione, ad instructionem plebis, & aliqui alij possent, aut deberent fugere, ne simul omnes perirent, & careret plebs instructionibus, nec posset aliter commodè definiri, qui potius deberent manere, quam discedere, posse sortibus rem definiri, nihil enim mali in illa decisione includitur, & est satis indifferens modus agendi, usitatusque ab Apostolis in electione Mathiæ. Ex his

10. Sequitur 1. Episcopo, Pastori &c. licitum esse fugere tempore persecutionis, primò si non manet plebs vel populus Catholicus, sed omnes vel occisi, vel dispersi sunt, tunc enim cessat ratio obligans ad manendum. Secundò si persecutio non est communis Pastori & plebi, sed tantum est contra Pastorem, & illo recedente sunt alij, qui possunt providere plebi,

& præsertim si adsint hæ duæ consideratio-
nes, scilicet, quòd vita illius sit valde utilis
universali Ecclesiæ; & si fugiat non pro-
pria sponte, sed rogatu, & Consilio alio-
rum; nam hæ duæ conditiones reddunt fu-
gam magis rationabilem, magis necessari-
am, & Pastorem magis tutum in conscien-
tia, facile enim potest ex amore proprio
decipi.

II. Sequitur 2. Catholicos existen-
tes in Hybernia, Anglia &c. si firmo propo-
sito caruerint, & animi constantia, quòd ope
divina nunquam negaturi sint fidem; vel
experientia comperiunt, ob tormenta, &
pericula, quæ illis inferantur, versari in
maximo periculo peccandi contra confes-
sionem fidei, teneri potiùs recedere, & bo-
norum temporalium detrimentum pati,
quàm spiritualium. Item tenentur fugere
persecutorem, saltem se occultando, & dissi-
mulando, si probabiliter timent, pericu-
lum fore, ut ex sua publica confessione
sponte oblata, graviter irritetur Tyran-
nus, aut Rex A catholicus, & atrocius, in
Catholicos desæviat, & gravioribus afficiat
tormentis; quibus timere possunt, plures à
fide defecturos; in his enim circumstantiis
talis permanentia, & manifestatio non ce-
deret in honorem Dei, & proximorum uti-
litatem.

12. Sequitur 3. etiam Religiosum, qui non est Pastor, si non possit absque gravi detrimento spirituali proximorum fugere, teneri manere, juxta illud. 1. Joann. 3. *Et nos debemus pro fratribus animas ponere*, quia videlicet spirituale bonum proximi debet præponi vitæ corporali propriæ.

13. Miracula! Miracula! Lutherus edicto Cæsaris Caroli V. Wormatiensi ad ignem condemnatus, providentia Dei mirè conservatur: Lutherus ex tentationis igne ope & providentia divina egreditur, altè iterum inclamat devotissimus Lutheri discipulus citatus Pastor. Series horum piaculorum dico miraculorum ita se habet testibus P. Nass, Cochlæo &c. Lutherus ad Comitata Wormatiensia citatus est à Cæsare Carolo V. dato etiam salvo conductu; paratur itaque currus in modum lecticæ umbrosus, & contra omnes cœli injurias munitus: adduntur sibi Comites: quacunq; iter faciebant, frequens erat concursus hominum videndi causa monstrum hoc Lutherum: in diversoriis multa propinatio, læta compotatio, musices quoque gaudia, adeò, ut Lutherus ipse alicubi sonora testudine ludens, omnium in se oculos converteret, velut Orpheus quidam, sed ralus adhuc, & cucullatus, eoque

mirabilior : venit tandem W ormatiam ,
 perducitur in conspectu Cæsareæ Majesta-
 tis , aliorúmque Principum ; interrogatur
 de suis libris , adhortatur ad revocationem
 &c. Cæsar tandem , ubi vidit , hominem
 per admonitiones pias ac clementes , sem-
 per magis ac magis pertinacem fieri , man-
 davit , ut intra XXI. dies ad securitatem su-
 am redeat , sub promisso conductu publico
 servando. Postmodum Lutherum secu-
 rum est edictum Cæsaris , quo Lutherus , &
 omnes illius affectæ pro hostibus Romani
 Imperii justissimè declarati sunt , facta qui-
 buscunque potestate Lutherum capiendi ,
 occidendi , exurendi &c. ne autem hoc ip-
 si contingeret , Elector Saxonix Lutherum
 vi simulata capi , & in arcem Wartberg
 deduci jussit , ubi benè latuit , & benè vixit.
 Isto in secessu , teste P. Nass. cent. 50. fol.
 236. cum dæmone aliquos modios salis
 consumpsit , cum eo media nocte de abro-
 ganda Missa disputavit , quam & à diabolo
 convictus abrogavit. Isto in loco libros
 scripsit venenatissimos , ut animos Germano-
 rum plenè permoveret ad defectionem à
 Sede Apostolica , & in odium Cleri universi-
 nosce ex unque Leonem : in libro , quem
 scripsit in Doctorem Jacobum Latomum ,
 Theologum Lovaniensem , hæc habet ;
 (vide Cochlæum de actis , & scriptis Lu-
 the-

theri fol. 66. & 67.) *sedet portentum Roma, in medio Ecclesia, & vendit se pro Deo &c.* Et in fine hujus libri ait, *ex ijs puto, satis monstratum, Theologiam Scholasticam esse aliud nihil, quam ignorantiam veritatis, & scandalum iuxta scripturas positum. Meum verò Consilium dixi, ut adolescens vitet Philosophiam, & Theologiam Scholasticam, ut mortem anima sua.* Thomas multa hæretica scripsit, & Author est regnantis Aristotelis, vastatoris pia doctrina &c. Hæc Doctoris tenebrarum discipulus Lutherus. Denique mentis rabie agitatus, cucillum monasticum abiecit, Monacham scelerato compressu violavit, eamque publicè pro uxore nuptiis incestuosissimis traduxit, & sic summo sacrosancti conjugii contemptu, summa sanctissimorum votorum contumelia, per nefas abusus est in quotidianum prostibulum. Et hæc sint miracula? hic sit *vir divinus? hic Heros?* utique: en prodigium: teste Cochleæo in actis Lutheri anno 1523. Nefenum miserè submersum, spe miraculi Lutherus vanis immurmurationibus frustra ad vitam revocare tentavit. Teste Staphylo, aliquando ex discipula sua diabolum ejicere voluit, sed periculum fuit, ne ipse à Dæmone occideretur. Vir utique divinus. Ecce! Tom. 1. Wit.

fol. 161. teste Conradi Andreae fol. 154. expressè dicit, credo, quòd Christus maximus peccator exstiterit, qui fuit in terris unquam. Heros utique; in sermonibus enim mensalibus, teste præcitato fol. 333. ita loquitur, ego Martinus Lutherus in rebellionem omnes rusticos occidi, ego enim iussi eos occidi, & sanguis eorum est super animam meam.

QUÆSTIO IV.

Qualiter Prohibita sit Lectio Librorum hæreticorum, retentio eorundem &c.

1. **Q**uanto religionis Zelo, gravissimus, Christianissimus ac devotissimus ille vir D. Lutherus (patet ex suis lytanijs in discurs. mensal. fol. 259. teste P. Conrado Vetter, & aliis, ubi dicit, *ore se, chare diabole, ora pro me Deum*) libros malos, famosos, impios prohibendos, & fugiendos esse desideravit, liquet ex eo, quòd non tantum Zwinglij libros damnaverit, sed & Erasmi, & quidem edicto plus quam Basílico, *omnibus impero iussu Dei* (inquit in serm. convival. *ut Erasmus odio habeant, illiusque libros* fu-

fugiant. Ejusdem Lutheri sunt isti versiculi:

Qui sathanam non odit, amet tua carmina Erasme,

Atque idem jungat furias, & mulgeat Orcum.

Quam parodiam expressit à Luthero summa operum Erasmicorum execratio; & quidem cum non in Parnasso, sed in lecto esset, ut vel hinc agnoscamus facilem illam Lutheri venam fundendi carmina. Ejusdem Religionis sunt Zelosissimi ejus affectæ Lutherani, dum Calvinianorum libros ex humana Societate pellendos, & ejiciendos esse sancivêre. Nec minoris pietatis videtur esse Calvinus cum suis Calvinianis, qui non modò Catechismum Lutheri & Brentii palam vetuerunt, sed & omnes commonefecerunt, ut à cœteris quoque illorum scriptis quàm diligentissimè abstinerent. Laudo vos; rectissimè agitis Domini Lutherani, cum libros Calvinianos vetatis; & rursus vigilantis Magistratus partes expletis Domini Calvinistæ, cum libros Lutheranos opprimitis, néve succrescant, enitimini; imò & hoc addo, majora encomia vos merituros, si quævis pars non modò adversariæ partis, sed suos quoque libros

dam-

damnaret, ita ut Lutherani, & Calviniani nec Calvinianos, nec Lutheranos libros ferrent, sed omnes pari suffragio repudiarent, censoresque severissimos constituerent, qui ubique advigilarent, ne quis liber Lutheranus, aut Calvinianus typis mandaretur, aut à Bibliopola venderetur, sicut apud nos Catholicos moris est; quos vos Calvinistæ & Lutherani ob id in crimen vocare non deberetis, si vobis consentanea loqui velletis, cum faciamus nos, quod vosmetipsi, faciendum esse, tanta sollicitudine monetis. Ignoscite ergo mihi, si libros malos, famosos, hæreticos, impios (quales sunt vestri) prohibendos, fugiendos, & exurendos esse, hac in Quaestione palam dabo. Hoc præmonito & notato.

2. Dico, libri hæretici, præsertim Lutherani jure interdicuntur, & exuruntur: imò qui Catholicorum scienter, & absque Summi Pontificis licentia, publice, vel occultè legit, aut retinet, aut imprimit, aut alio quovis modo defendit libros hæreticorum, tractantes de Religione, aut hæresim continentés, peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem Summo Pontifici reservatam. Ita P. Anacletus in suo jure Can. L. V. Decret. Tit. VII. de hæreticis §. 3. Herincx Tom. 3. Disp. 9. Q. 8. Palao, Bonacina cum communi Catholi-

corum. Prob. prima pars, quòd nimirum sint interdicens, & comburendi, primò: in Concilio Constantiensi Sess. 8 confirmatur decretum Archiepiscoporum Cantuariensis & Eboracensis in Anglia, & Pragensis in Bohemia. Item & Patrum Concilij Romani paulò ante Constantiensem Synodum celebrati, à quibus interdicta fuerat lectio librorum Wicleffi. Decretum Synodi Constantiensis quoad nostrum propositum, ut reliqua omittamus, ita habet. *In nomine Domini Jesu Christi hæc Sancta Synodus Sententias prædictorum Archiepiscoporum, ac Concilij Romani ratificans, & approbans, prædictos articulos, & eorum quemlibet, libros ejusdem Dialogum, & Trialogum per eundem Joannem Wicleff nominatos, & alios ejusdem Auctoris libros, volumina, tractatus, & opuscula, quocunque nomine censeantur, quos hic haberi vult pro sufficienter expressis, hoc perpetuo decreto reprobat, & condemnat &c. jubens, illos libros, & tractatus, volumina, & opuscula prælibata publicè concremari, prout decretum fuerat in Synodo Romana &c. ergo jure prohibentur, & comburuntur libri hæretici,*

3. Porro cum non obstante Concilij Constantiensis decreto, multi in Bohemia,

& Moravia libros Wicleffi, & Hussi, studiosè lectitarent, denuò eisdem proscripsit Martinus V. in Bulla quadam Constantiæ data, ubi inter cœtera sic loquitur Pontifex. *Et quia (sicut dolenter accepimus) non solum in regno Bohemia, & Marchionatus dominiis, & locis supra dictis, verum etiam in quibusdam partibus, & provinciis contiguis, seu vicinis eisdem, etiam nonnulli ex sectatoribus, & sequacibus haresum, ac errorum haresiarcharum predictorum &c. (Wicleffi, Hussi) Dominum Deum blasphemare non cessant &c. quorum mentes pater mendacii sic damnabiliter excacavit, ut predictos libros, codices, & opuscula, hæreses, & errores continentes, seu contentia, dudum etiam per Synodum præfatam damnatos & damnata, ac ignibus concremanda deputata, & concremata legant, studeant &c. tanquam hæreticos judicetis, & velut hæreticos saculari Curia relinquatis: ergo jure prohibentur, & comburuntur libri hæretici. Ridenda itaque sunt verba Rockizanzæ, minùs justè damnatus fuit Wicleff in libris suis, & Zuvineck Archiepiscopus Pragensis combussit libros suos; hoc fecit sicut homo ignarus; imò de ipso fuit casusio &c. & postea iit ad Ungariam ad*

Regis

Regis Bohemiae Fratrem, & ibi peste est consumptus. Audi contra hoc Hilarium, quidquid fecit Zuvineck de illis libris, fecit mature, & habuit homines doctos, Doctores, & Capitulum, sine quibus nihil faciebat. Cœterum valde pingui Minerva ratiocinatur (uti veterum & recentiorum hæreticorum proprium est) dum mortem illam Archiepiscopi arbitratur, fuisse pœnam inflictam à Deo ob libros Wicleffi flammis traditos; quasiverò nullus unquam peste moriatur, aut mortuus sit, nisi qui hæretici alicujus libros exusserit, ut proinde ex tali occubitu liceat colligere, Præsulem illum piaculum commisisse, cum Wicleffi libros concremavit. Jam

4. Prob. prima pars 2. Cùm Leo X. Pontifex Max. sub quo Lutherus extitit, animadverteret perfidiam impij apostatæ quotidie longius serpere, medicinam morbo adhibendam censuit: itaque edita & vulgata constitutione, non modò Lutheri Articulos omni impietate plenos condemnavit, sed & libros ejusdem hæresiarchæ ex Apostolica authoritate sub Gravissimis pœnis proscripsit: inter alia verba Bullæ anno 1520. datæ hæc habentur: *inhibemus prætereas &c. ne scripta etiam præfatos errores non continentia, ab eodem Martino quomodo-*
libet

30 *Questio IV. Qualiter Prohibita*

libet condita vel edita & publicè, vel occultè, seu in domibus suis, sive aliis locis, publicis, vel privatis tenere quoyuo modo præsument, quin imò illa comburant &c.
 Hoc summi Pastoris quasi classico excitati Principes tam Ecclesiastici, quàm Politici, itémque variæ Academiæ; Lutheri libros vetuerunt, flammisque ultricibus addixerunt: inprimis Carolus Cæsar, qui publicavit edictum WORMATIÆ 8. die Maij anno 1521. Idem Imperator WORMATIÆ eodem anno mandatum misit ad Academiam VIENNENSEM, quo præcipiebat, ut Apostolicæ Bullæ convenienter libros Lutheri comburerent, prout jam factum fuerat in Belgio, Burgundia, Colonia, Treviris, Moguntia, & alibi locorum. Nec segniore fuerunt in executione diplomatis pontificij Germaniæ Episcopi, quibus religio curæ erat; quod nominatim affirmare licet de Præsule AICHSTADIANO, & Antistite FRISINGENSI, quorum decreta adversus Lutheri libros ipsi Lutherani in primum Lutheri Tomum Jenensem Germanicum retulerunt, ut etiam in hostium nostrorum monumentis extaret specimen illius diligentia, qua Pastores illi ovile sibi commissam à luporum incursionibus defenderunt. Ad extremum Rex Angliæ Henricus VIII. non tantum stylo contra Lutherum, sed & rogo ad-

ver-

versus ejusdem libros pugnavit, ut testatur Polydorus lib. ult. Histor. Angl. & eo die, quo libri Lutheri incensi sunt, elegantem de hoc ipso facto Regis concionem habuit Martyrij, & doctrinæ gloria inclytus Episcopus Rossensis.

§. Neque verò aut Leo Pontifex solum, aut Carolus Imperator, aut alij, verum & posterì huic causæ nequequam indormiendum rati, pestem hanc, ne latius grassaretur, totis viribus avertere studuerunt, editis quoque librorum perniciosorum Catalogis, ut Lector nosceret, quinam libri vitandi, & pestis instar fugiendi essent. Ejusmodi Catalogos pestilentiam librorum publicârunt Doctores Parisienses, & Lovanienses; ut ipsemet perfidus transfuga vergerius testatur: talis itidem eodem teste, in Italia excusus est Pontificis autoritate anno 1548. Alius locupletior anno 1552. alius adhuc capiosior anno 1554. &c. Tandem crescente hæresi, & hæreticorum, perniciosorumque librorum multitudine, de medicina adhibenda seriam cogitationem suscepit quoque Tridentina Synodus: quocirca certos ad id operis elegit Patres, qui dispicerent, & diligenter considerarent, quid facto opus esset, atque etiam ad eandem sanctam Synodum suo tempore referrent, indicemque tanquam præsens quoddam anti-

dotum adversus hæc tam præsentanea venena conficerent. Sed cum res majoris esset operis, quam ut, quantumvis jam externam manum sortita, à Patribus totius Concilij in examen vocari posset, ad summi Pontificis Pij IV. judicium rejecta est, qui Catalogum illum una cum regulis ei propositis, autoritate Apostolica approbavit, & ne quis librum ullum ex numero eorum, qui prohibentur, legat, aut retineat, severe interdixit. Accedit, quòd maxima semper tam ab Imperatoribus, quam à Pontificibus data sit opera, ut libelli famosi à medio tollerentur, nec alia de causa, quam quia proximi famam injustè lacerant, multasque turbas in Republica concitant: cum ergo, ut libelli famosi abolerentur, tam sedulo advigilarint, satis hoc ipso suo facto, si cætera deessent, declararunt, quid de hæreticorum libris statuendum sit, qui nihil aliud sunt, quam libri famosi, & tantò perniciosiores, quantò damnosius est lacerari Religionem, quam boni nominis existimationem: ergo à primo ad ultimum jure prohibentur, & comburuntur libri hæretici.

6. Prob. denique 3. venenata & pestifera utique maximo studio sunt vitanda, & fugienda: sed sermones, & libri hæreticorum sunt venenati & pestiferi: ergo &c.
 Min.

Min. prob. ex Apostolo dicente, *sermo eorum ut cancer serpit.* Item S. Cyprianus Epist. 40. monens Christianam plebem, ut hæreticos fugiat, *procu*, inquit, *ab hujusmodi hominum contagione discedite, & sermones eorum vel ut cancrem, & pestem fugiendo vitate.* Et alibi ait: *hæreticos designari à Spiritu S. tanquam sedentes in pestilentia cathedra, pestes & lues fidei, serpentis ore fallentes, & corrumpendæ veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis evomentes, quorum sermo ut cancer serpit, quorum tactus pectoribus, & cordibus singulorum mortale virus infundit.* Ita S. Leo serm. 18. de Passione Domini, S. August. B. Anton. &c. ergo libri hæreticorum, sermonesque illorum in iis contenti pestiferi sunt, & venenati, atque ipsi hæretici venenarii, consequenter summo studio prohibendi, vitandi, quippe qui humanæ Societati sunt perniciosiores, quàm ipsæ hæreticorum conciones, & colloquia, verba enim ore prolata mox transeunt; at verba in libris manent perpetuò, & semper nobis adsunt, nobiscum peregrinantur, nobiscum domi sedent. Præterea libri magis sparguntur, nam potest aliquis per libros toti ferè orbi terrarum simul loqui, & multorum domos & cubicula penetrant, quæ Author libri nunquam vidit, &

ad quæ fortè nunquam admitteretur. Denique experientia docet, nam Wicleffus viva voce paucissimos pervertit, docuit enim solum in Anglia; at per libros totam Bohemiam pervertit teste Cochlæo in historia Hussitarum. Nunc

Prob. 2. pars conclusionis, quòd legens, retinens &c. tales libros hæreticos peccet mortaliter, & excommunicationem incurrat Summo Pontifici reservatam: agens contra legem naturalem divinam, & legem Ecclesiasticam excommunicantem, & anathematizantem, peccat mortaliter: sed legens, retinens, imprimens &c. scienter absque Pontificis licentia libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæresin continentes, agit contra legem naturalem divinam, & legem Ecclesiasticam excommunicantem, & anathematizantem: ergo legens, retinens libros hæreticorum peccat mortaliter, & est excommunicatus. Maj. patet. min. prob. quòd agat contra legem naturalem divinam: jus naturale divinum prohibet periculum erroris, & defectionis à fide: sed libros hæreticorum legenti frequenter imminet indefinitè loquendo periculum erroris, & defectionis à fide, etiam tunc, quando non imminere præsumitur, cùm sermo illorum scriptus velut serpens in silentio mordere soleat: ergo legens

gens tales libros, agit contra legem naturalem divinam. Prob. etiam min. quòd agat contra legem Ecclesiasticam excommunicantem: in Bulla Coenæ hic clarus legitur textus: *excommunicamus, & anathematizamus &c. omnes & singulos hæreticos, quocumque nomine censeantur &c. ac eorundem libros hæresin continentes, vel de Religione tractantes; sine auctoritate nostra, aut Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore &c.* Item in indice librorum prohibitorum Regula 10. ita statuitur: *Quòd si quis libros hæreticorum, vel cujuscunque Authoris scripta, ob hæresin, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrat: ergo legens, retinens &c. libros hæreticorum agit contra legem Ecclesiasticam excommunicantem.* Sed ut clariùs pateant hæc generalia, pro majori intelligentia, & utilitate plurima ad praxin subnecto quæsitæ. Hinc

8. Quær. 1. An, qui ex ignorantia legit libros, quos nescit esse hæreticorum, aut scit quidem esse hæreticorum libros,

sed nescit continere hæresin , aut tractare de Religione , incurrat prædictam excommunicationem ? R. talem non incurrere , etiamsi legat ex ignorantia crassa. Ita Herincx , Sanchez &c. Ratio est , quia Bulla expressè requirit *sciemter legentes* ; universaliter autem , quando in lege ad incurrendam censuram requiritur scientia , excusat ignorantia etiam crassa. Imò juxta Herincx , & alios valde probabile est , neque talem excommunicationem incurrere illum , qui legit tales libros ex ignorantia etiam affectata , quia non est in rigore scientia , scientia enim quamlibet ignorantiam excludit ; dein versamur hic in materia pœnali. Hoc tamen limita , si nimirum talis ignorantia non sit conjuncta cum magna temeritate , tunc enim censetur adesse scientia : ingens autem temeritas dicitur , quando habetur magna suspicio pravitatis libri.

9. Quær. 2 à quo licentia sit petenda pro lectione librorum hæreticorum ?

R. per se loquendo peti debere à summo Pontifice , quia nemo à Pontifice , aut cui ipse expressè concesserit , potest dare facultatem legendi libros hæreticorum , nam in dicta Bulla Cœnæ sibi Pontifex reservat , sine *authoritate* , aut licentia *sedis Apost. lica*. Jam verò Episcopis in Germania

nia nostra ordinariè, & communiter à summo Pontifice concessa est potestas, tales libros legendi, & concedendi licentiam aliis, uti patet ex copia hujusmodi facultatum à Pontifice concessarum Episcopis nostris: impetrare ergo quis potest talem licentiam legendi hujusmodi libros à proprio suo Episcopo, vel Reverendissimo, & Celsissimo Ordinario: benè tamen inspicere, & exactè observare debet tenorem concessæ licentiæ, an sit ad quinquennium (uti ordinariè concedi solet) vel ad quadriennium, vel adhuc brevius tempus, ne excedatur.

10. Quær. 3. an, ut quis propter lectionem excommunicetur vi Bullæ Coenæ, necessariò debeat esse liber hæretici?

¶ affirmative: ratio est, quia per præfatam Bullam excommunicantur solum ij, qui legunt librum hæreticorum, consequenter si liber hæretici non est, lectio illius sub ista prohibitionem utpote odiosa, & sic strictè interpretanda, non comprehenditur: adeoque si Catholicus legat librum Turcæ, Judæi, vel alterius infidelis non baptizati, quamvis contineat errores contra fidem, non excommunicatur vi hujus Bullæ, hi enim non solent dici hæretici. Item ex eadem ratione in Bulla non comprehenditur liber authoris Catholici, etsi forsitan in eo per accidens hæresis sit inspersa. Sic ibi-

dem non continetur liber authoris Catholici refutantis errores hæreticorum, etsi eos de industria, & fusè referat, & explicet, uti v. g. securè & passim leguntur Bellarminus, & alij Catholici Controversistæ; imò & hoc verum est, etsi legatur pessima intentione v. g. addiscendi hæresin, Ecclesia enim non judicat de internis & occultis.

II. Quær. 4 an liceat sine excommunicatione Bullæ Cœnæ Juristis, Medicis &c. legere libros hæreticorum Juridicos, Medicos, Philosophicos, Historicos &c. qui neque de hæresi neque de religione tractant ex instituto, aliquas tamen hæreses obiter inspersas continent?

R. (licet ægrè) affirmativè cum la Croix, Reiffenstuel, Layman &c. Hinc tales libri hæretici communiter in Catholicorum Bibliothecis prostant, & manibus omnium etiam proborum, & Religiosorum virorum promiscuè teruntur, ac sine scrupulo leguntur, & retinentur. Insuper in his hæreticorum libris cessat ratio, & finis, quare ab Ecclesia lectio librorum hæreticorum, hæresin continentium, vel de religione tractantium fuit prohibita, in lectione enim librorum hæreticorum v. g. juridicorum, medicorum historicorum, non est periculum propagationis hæresum, nec legens se exponit periculo perversionis, cum tales libri

bri unam vel alteram hæresin continentem, eam ex instituto, aut notabiliter non propugnent, sed nudè duntaxat referant, aut obiter & omnino futiliter, ac brevissimè defendant: sicut enim nullus prudenter dicitur, se exponere periculo perversionis, qui purè & simpliciter scit, vel audit, hæreticos credere Christum non esse sub speciebus Eucharisticis, non esse purgatorium &c. ita etiam præsumendus non est, qui legit similia nudè, & obiter in his libris relata, se periculo perversionis exponere, aut hæresin propagare. Sed moneo, non quemlibet legas, frequenter enim insperfas illas hæreses non nudè & obiter ponunt, sed illas suadent, ad longum probant &c. sic de facili periculo te expones. Et quid ex tam turbido fonte veritatem elicere cupis? Tenorem Bullæ inspice, & talem librum juridicum &c. esse librum hæresin continentem, rigorosè offendes.

12. Quær. 5. An in Bulla Coenæ prohibeantur quoque hæreticorum epistolæ, concio, quæstio, aliâque scriptura brevis, etiam hæresin continentem, aut de Religione ex instituto tractantes? R. ante factum suadendam esse sententiam velut tutiorem, nimirum excommunicationem Bullæ contrahere, qui concionem, epistolam &c. ab

hæretico de causa Religionis scriptam, aut hæreses continentem scienter legit. Ita in re Palao de infidelitate Tract. 4. Disput. 2. Punct. 10. Layman. L. 2. Tr. 1. c. 15. & alii. Ratio est primò, quia Bullæ prohibitio est favorabilis, non odiosa, est enim in favorem fidei, & defensionem Catholicorum: ergo debet extendi, & non limitari ad librum. Ratio est 2. quia in his eadem est ratio, & periculum perversionis. Ratio est 3. quia Bulla prohibens libros hæreticorum, prohibet quoque quamlibet partem, etiam modicam illorum v. g. præfationem, Epistolam dedicatoriam &c. ergo etiam conciones, & alias parvas scripturas separatas, quæ libri partes esse valent. 4. est ratio, quia in Bulla non est assignata magnitudo, quæ ad constituendum librum requiratur: ergo concio, Quæstio &c. quæ decem v. g. folia continet, jam potest vocari liber. 5. Ratio est, quia Congregatio Concilii Trid. declarans Decretum de editione librorum latuina, Sess. 4. dixit, comprehendi sub illo decreto conciones, lectiones, disputationes &c. ergo &c. Ratio 6. est, quia nomen *libri* in Bulla videtur appositum frequentioris usûs gratiâ: ergo partes, ex quibus componi potest, non excluduntur. Ob has ergo & similes rationes tanquam probabilior & tutior suaden-

clenda est hæc sententia ante factum: attamen post factam lectionem statim damnandus non est, quia sententia altera admodum probabilis est, videlicet conciones hæreticorum, quæstiones &c. in censura Bullæ Cœnæ non comprehendi. Ratio est, quia hæc secundum communem loquendi modum libri non reputantur, consequenter cum prohibitio Bullæ odiosa, & pœnalis sit, extendi non debet ad eos, qui legunt similes conciones, Epistolas &c.

13. R. ergo ad rationes adductas pro altera sententia; & quidem ad primam R. neg. ante. est enim pœnalis, & odiosa, quia continet immediatè gravamen, nam privat Catholicum lectione librorum hæreticorum, & quidem sub gravi pœna: si enim hæc lex simpliciter esset favorabilis, eò quòd sit in favorem fidei, & defensionem Catholicorum, planè omnes leges pœnales simpliciter essent favorabiles, quibus homicidæ, & latrones puniuntur, cum ad bonum reipublicæ, & defensionem innocentium, ordinentur. Et si concederetur hanc legem esse fovarabilem, non tamen deberet extendi ultra proprietatem verborum; libri autem non reputantur Epistolæ, conciones &c. R. ad 2. neg. esse eandem rationem, tum quia libri diutius permanent, & magis evulgantur, ac majoris sunt authori-
ta-

tatis; tum quia, licet esset eadem ratio, leges pœnales extendi non debent ad casum non expressum in tali lege. Ad 3. R. neg. conseq. nam quamvis hæc omnia possint esse partes libri, sed quia nec sunt, nec unquam fuerunt, ideo nunquam sunt prohibita vi Bullæ Cœnæ: secus est dicendum de præfatione, epistola dedicatoria &c. quæ actu librum prohibitum componunt; prohibito enim libro, etiam partes prohibentur. R. ad 4. concedendo cum Palao, concionem, disputationem &c. decem folia continentem librum esse, & cadere sub excommunicatione Bullæ Cœnæ; attamen cum à jure non sit determinata quantitas requisita ad constituendum librum, sumi debet à communi loquendi usu. Ad 5. R. concedendo totum, sub illo Decreto contineri disputationes, conciones &c. non quia veniunt sub nomine libri, sed quia veniunt sub nomine cujuscunque scripturæ; Concilium enim Lateran. cujus explicatio, & renovatio est hoc Decretum Concilij Trid. expressè continet quamcunque scripturam; Bulla Cœnæ autem includit tantum libros hæreticorum; consequenter licet conciones, disputationes &c. prohibeantur in Decreto Concilii, non tamen prohibentur in Bulla Cœnæ. R. ad 6. neg. ante. nam nomen libri ibi appositum est, quia in libro majus latet periculum, ac facilius

cilius hæreses texuntur , atque difficilius cognoscuntur.

14. Quær. 6. An etiam illi incurrant excommunicationem Bullæ, qui sine licentia legunt libros hæreticorum, etsi legentes videantur omnino carere periculo subversionis, & eos legant animo refutandi errores in ijs contentos?

R. Cum communi taliter legentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ita Palao Tract. 4. Disp. 2. Punct. 10. §. 2. Reiffenstuel &c. Ratio est primò, quia in Bulla expressè prohibetur lectio librorum hæreticorum *ex quavis causa, quovis ingenio, vel colore.* Ratio est 2.º quia lectio istorum librorum in Bulla Cœnæ prohibita est absolutè ob periculum generale perversionis multorum, quod generale periculum cum non cesset, sed respectu totius communitatis adhuc duret, Bullæ prohibitio & obligatio non cessabit: sicut à pari obligatio legis latæ absolutè de non portandis armis de nocte propter periculum rixarum, homicidiorum &c. non cessat, sed manet etiam ex parte illius, qui aliàs fungus, cuique gladius vaginæ esset agglutinatus: facile enim aliàs eliderentur leges, ac oriretur confusio in populo, cum plurimi dicere possint, apud me non est periculum &c.

15. Quær. 7.º An lectio libri hæreti-

ci per Bullam Coenæ sit prohibita, si liber non est impressus, sed tantum manuscriptus?

R. In dicta Bulla Coenæ comprehenduntur etiam libros non impressos, ac manuscripta saltem longiora hæreticorum, si vel hæresin contineant, vel de religione tractent; cum utique ante typum inventum verè extiterint libri, etsi tantum scripti: præsertim cum de libris impressis, vel manuscriptis eadem militet ratio, consequenter eadem legis dispositio.

16. Quær. 8. An ab excommunicatione Bullæ excuset parvitas materiæ, quæ legitur in libro hæretici?

R. Cum Reiffenstuel, & Palao, parvitatem materiæ excusare. Ratio est, quia sicut in reliquis materiis ut plurimum datur parvitas materiæ; ita etiam in lectione librorum. Hanc autem parvitatem materiæ extendunt aliqui ad tres vel quatuor lineas; alij ad decem; imò Sanchez cum Coninck excusat legentem integram paginam: aliis tamen hæc ultima extensio videtur nimia, præsertim si pagina sit grandior, cum in tali pagina hæresis inspersa facilè ita deduci, ac propugnari possit, ut periculum perversionis subsit, sic in ea habenæ non sunt laxandæ. Qui ergo legeret aliquas lineas cum
in-

intentione legendi plura folia, peccaret mortaliter, non quidem ratione lectionis exterioris, sed ex prava voluntate, qua orta fuit lectio: sicut si intenderes furari magnam summam, interim tamen crucigerum Cleperes, furtum hoc esset peccatum mortale propter pravam voluntatem furandi magnam summam, non verò propter furtum exterius: à censura autem Bullæ excusaretur hæc lectio; censura etenim executionem punit, non intentionem, in executione autem hæc lectio non est materia gravis peccati mortalis, cum regulariter loquendo non videatur subesse periculum perversionis in lectione quatuor vel decem linearum.

17. Quær. 9. An ad incurrendam excommunicationem requiratur, ut per se legat?

R. Cum Herincx Tom. 3. Disp. 11. Q. 7. Palao Tract. 4. Disp. 2. Punct. 10. §. 2. ac aliis, ut hæc excommunicatio Bullæ incurratur, requiratur, ut aliquis per se legat; unde qui à famulo, vel ab alio legi audiunt, quamvis audiens sit causa, cur famulus, vel alius sibi audienti legat, non incurrunt censuram. Ratio est, quia neque inductio v. g. ad legendum, nec auditus lectorum est propriè lectio, cum propriè legere sit visu, & mente scripta percurrere; lex autem pœ-

na:

nalis non est extendenda ultra propriam significationem *legentes*. Cavendum tamen est iterum, ne taliter audientes sub credentibus, aut fautoribus hæreticorum comprehendantur. Advertendum tamen, non solum dici legere, qui lingua exprimit, quæ legit, sed etiam, qui oculis tantum percurrit, nihil exprimendo, nam lectio non consistit in prolatione verborum. Præterea excusatur ab excommunicatione, qui legit librum hæreticum, illum tamen non intelligit, quia, cum finis hujusmodi prohibitionis sit, ne legens imbibat hæresin, qui in hoc eventu locum habere nequit, ea prohibitio à sui principio non comprehendit hunc casum: tum quia illa non est formalis, nec vera lectio, sed tantum materialis.

18. Quær. 10. mo An etiam in Bulla Cœnæ sub excommunicatione retentio, impressio, defensio librorum hæreticorum sit prohibita?

R. Omnes & soli libri hæreticorum, quorum lectio per Bullam Cœnæ est prohibita, prohibentur etiam retineri, imprimi, & defendi. Ratio est, quia dispositio Bullæ æqualiter loquitur de legentibus, retinentibus, ac imprimantibus &c. *legentes, & retinentes, aut imprimentes, aut quomodolibet defendentes ex quavis causa.*

sa. Retinere autem dicuntur libros hæreticos juxta P. Reiffenstuel & alios, qui illos retinent sive curiositatis gratia, sive ad eos refutandos; an illos retinent in domo propria, an in aliena, sive suo, sive alterius nomine: unde excommunicati censentur Aromatarii, Mercatores, & quavis alii, qui hujusmodi libros, aut partem eorum retinent ad involvendas merces &c. Potest tamen excusari juxta Palao & alios, qui dictos libros retinet ad breve tempus, ut ad unam horam, vel duas, vel etiam ad unum vel duos dies, quamvis adsit opportunitas eos consignandi Superiori; quia hæc retentio censetur in hac materia modica, & brevis. Excusatur etiam juxta Layman & alios, qui talem librum retinet longiori tempore ex eo; quod non habeat opportunum tempus, & occasionem tradendi illum Inquisitoribus, vel aliis licentiam illum legendi, ac retinendi habentibus.

19. Imprimentes libros hæreticorum censentur, quicumque ad eorum impressionem propinquè cooperantur, ut sunt Dominus officinæ, quia verè imprimere dicitur, & impressor nominatur, etiamsi propriis manibus non laboret: qui faciunt expensas pro impressione: qui collocant litteras: qui typos sic compositos attingunt at-

ramento : qui premunt torcular : qui præparant papyrum : qui exemplar impressum , aut typos corrigunt &c. Ita P. Schmalzgrueber cum aliis. Sanchez tamen existimateum , qui expensas impressionis facit , item qui impressionem corrigit , non comprehendi nomine imprimentium ; sicut nec putat Crouses comprehendi , qui librum imprimendum tradit , sive author sit libri , sive non. Hi tamen (dato , quòd nomine imprimentium non veniant) ex alio capite , nimirum ex favore hæresi præstito , per ejusmodi actionem possunt excommunicationem incurrere : quemadmodum etiam hæreses in illis contentas propugnando , sive impediendo , ne libri ad fidei inquisitores &c. deferantur , aut cumentur.

20. Defendentes libros hæreticorum dicuntur , qui illos occultant , aut alio modo impediunt , ne comburantur , aut Judicibus fidei tradantur. Sic Layman cum aliis. 2. Qui idem verbis suadent , sive occultè , sive publicè id faciant. Item qui affirmant , illos non esse pravos. Hinc juxta Palaum , & alios esset defensor , qui saltem coram aliis diceret de libro hæretico , hic liber optimus esset , nisi hæresis inserta fuisset : vel hic optimus esset liber , displicente mihi hæresi , quia sic jam librum defenderet verbis. Item censendus est de-
fen-

sendens regulariter loquendo, juxta cit. Authorem, qui diceret, se velle defendere hunc librum hæreticum, & jam esset in procinctu provocans ad certamen; imò si non esset in procinctu provocando. Ratio est, quia voluntas taliter significata retrahit impugnantes hunc librum hæreticum, & difficiliore reddidit hunc librum subvertete, cùm videant habere patronum, adeoque etiam talis significatio est quædam defensio. Qui autem librum aliquem defendit ostendendo, eum non esse prohibitum; vel laudando præcisè ingenium Authoris, vel stylum libri, non censendus est incurere hanc excommunicationem, dummodo id non faciat eo animo, ut damnationem impediatur, vel ne comburatur, aut Judicibus tradatur.

21. Quær. II. imò Quinam libri prohibeantur in indice librorum prohibitorum, edito auctoritate Pontificum; in specie Pij IV. Sixti V. Clementis VIII. & aliorum Pontificum successorum continuato, & aucto?

R. in præfato indice triplicis classis prohiberi libros, nimirum in prima, 2. & 3. In prima classe continentur libri, qui propter ipsos Authores, hæreticos scilicet sunt damnati, seu prohibiti, tales sunt Hæresiarcharum, seu qui primi sunt authores

certæ hæreseos ; uti etiam eorum hæreticorum, qui capita, & duces sunt, vel fuerunt v. g. Lutheri, Calvini, Zvvinglii &c. Libri omnino hi omnes, de quacunque materia tractent, sunt prohibiti in hoc indice librorum prohibitorum. Item libri ab Authore hæretico, vel de hæresi publicè suspecto editi, qui de Religione ex professo tractant, etiamsi hæresin non contineant. In 2. classe continentur libri, qui prohibentur, vel prohibiti sunt non propter ipsum Authorem libri, sed propter non sanam, suspectam, vel moribus repugnantem doctrinam, quam continent: tales sunt, qui de rebus lascivis, & obscœnis tractant, aut artem magicam docent, etsi sint Authoris Catholici. In 3. classe continentur libri incertorum Authorum, qui prohibiti sunt ob malam doctrinam, sive in genere morum, sive Religionis, sive fidèi. Libri primæ classis notantur in hoc indice per *ly Authores prima classis*, ad quos spectant etiam expressi in indice. Libri 2. classis significantur per *ly certorum Authorum libri prohibiti*. Libri 3. tiæ classis ostenduntur per *ly incertorum Authorum libri prohibiti*. Jam omnes libri primæ classis, & illi libri secundæ, & tertiæ classis, qui ob aliquam, quam continent hæresin, vel ob falsi dogmatis suspicionem prohibiti sunt, pro-

prohibentur etiam per hunc indicem sub pœna excommunicationis, Papæ tamen non reservata; adeoque hi libri duplici excommunicatione sunt prohibiti; una Papæ reservata vi Bullæ Cœnæ, altera per indicem non reservata. Reliqui autem libri secundæ & tertiæ classis, qui v. g. ob doctrinam moribus contrariam rejecti sunt, quique non continent hæresin, vel falsum Religionis dogma, sub peccato mortali quidem, atque gravi Episcopi arbitrio imponenda pœna prohibentur, non tamen sub excommunicatione.

22. Quær. ultimò: quid ergo faciendum cum ejusmodi libris, quos neque legere, aut retinere liceat?

R. Ubi est officium inquisitionis, uti in Italia, & Hispania, tales libri, sub pœna excommunicationis, & alijs tradendi sunt Inquisitoribus, nec sufficit, eos propria auctoritate comburere: apud nos autem in Germania, ubi officium inquisitionis non viget, sufficit, ut comburantur, vel tradantur alicui, qui specialem facultatem legendi, & retinendi tales libros habet.

23. Hic sistere, & adhuc duas Quæstiones, de hæresi, & hæreticis, omittere, exiguæ nostræ facultates jubent. Pauca tamen adhuc de pretioso illo viro Luthero pro complemento sciri restant. Positis itaque

que his solidis deform dico reformationis
 Ecclesiæ fundamentis , in perfectione &
 sanctitate magis & magis profecit indies
 Lutherus , ita ut proprii eius affectæ eum u-
 bique hominem superbum, Thrasonem,
 clamitaverint ; eum magis ex calore animi,
 quàm veritatis fervore sua scripsisse. Tantæ
 fuit Lutherus ebrietatis, & incontinentiæ ,
 ut aliquando in Symposio , non solum Sym-
 bolum Apostolorum , sed etiam Decalo-
 gum in vitro epotandum alicui propinave-
 rit larco ; adeò in potando strenuus, ut non
 Lutherus , sed alter ille Ciceronis Antonius
 fuerit visus. Dei Ecclesiam suis exuit bo-
 nis, eaque abligurivit porcus. De holose-
 ricis olim S. Altaris Dei regumentis, corni-
 cula sua Catharina est vestita : sacrasque ve-
 stes, vasæque Sancta, cum Balthasare illo,
 ad profanos exhibuit usus : cum Epulone
 illo luxuriosè, & Clodiano modo victitavit ;
 nec non albas, casulasque in incestas scorti
 sui Catharinæ vestes , mutavit sacrilegè.
 Instar canis in culina, semper anhelavit ad
 mundi & Ægypti ollas. Usque adeò foeti-
 dus, & libidinosus hircus est toti mundo de-
 claratus, ut non erubuerit scribere, minùs
 hominem à libidine, quàm à salivæ ejectione,
 abstinere posse. Et illud, si non vult
 uxor, veniat ancilla. Sed hic Plato quies-
 cere jubet &c. Hæresiarcha isthic Luthe-
 rus,

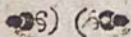
rus, ex orco, & inferis omnes ferè antiquas revocavit hæreses, pastores ejecit, luposque, & mercenarios conduxit, operarius iniquitatis. Tandem 1546. peracta in publico cum aliis cœna, eaque largiter sumpta, & facetiis hilariter protracta, eadem nocte interiit miser; cujus corpus totum compa-ruit nigrum, os distortum, lingua exerta, pedesque contracti, pessimusque, ac valde ingratus odor ibi est relictus. Ita videre est in Historia Parallela vitæ Doctoris Martini Lutheri &c. hîc Ingolstadii impressa. Item ex P. Cochlæo, P. Nass, Bellarm. &c. Et hic sit *Martyr*? ita; & quidem Martyr amoris suæ Catharinæ & diaboli. Et hæc sit *providentia summi Numinis, qua B. Luthero, Theologo divino, per totum vitæ, & religionis reformandæ negotium, illustribus sese speciminibus, conspiciendam dedit*? ita; prævidit enim ab æterno eum inter reprobos; hinc loca Luciferi proxima Luther habet. Hoc sit *in Domino piè & placidè, devota inter suspiria obdormire*? ita; more aliorum Hæresiarcharum. Quæso! sapite aliquando, & intelligite. Jam adhuc superest, ut huic defuncto Papæ Saxonico Epitaphium in perpetuam ejus memoriam ponatur. Sit ergo illud à nostro Fr. Joanne Dominico, Patris Nass Amanuensi compositum.

I	ngenti claudit me flebilis obice tellu	S
S	ulphureoque miser, sum data praeda jov	I
L	ucem qui picea obduxi caligine, qui ne	C
E	xitium timui, nec mea damnâ mal	A
B	landus quid mihi Hymē, Veneris quid profuit arde	R
I	smarii quidnam massica dona De	I
V	æ! quia me subito præceps apoplexia noct	U
S	travit, & obscuræ misit ad antra stygi	S

Tandem ut viator, animæ suæ memor esse possit, orationem aliquam valde efficacem, ex officio in ejus exequijs habito, & à proprio suo patre manifestato apponere placuit. Vide centur. 5. P. Nass ad finem.

Oremus.

Inclina Domine aures tuas ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam adversarii tui Martini Lutræ, quam de hoc sæculo subitanea, & improvisa morte migrare iussisti, in pacis ac lucis regionem nunquam constituas, sed cum suo parente Lucifero in poenaltate habitare facias, per Christum judicem justum. Amen.

PARERGA.

EX PRIMO LIBRO SENTENTIARUM.

DE

DEO TRINO ET VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

1. **T**rinitas divina à priori, vel à posteriori demonstrari non potest.
2. Præter existentiam absolutam Deitatis, admittenda sunt alia tres relativa, ab ea ex natura rei formaliter, & realiter ab invicem distincta.
3. Præter tres subsistentias relativas in Deo, datur una absoluta.
4. Productio Verbi de se est vera generatio, non autem processio Spiritus Sancti.
5. Potissima ratio, quare productio Verbi sit generatio, & non productio Spiritus S. est, quia illud procedit naturaliter, Spiritus S. verò liberè, & voluntariè.
6. Solus intellectus est principium formale, immediatum, & quo generatio-

nis Verbi, & sola voluntas spirationis;
& quidem prout sunt in Personis produ-
centibus.

7. Intellectio, & volitio divina non
sunt actiones, quibus Persona Divina pro-
cedunt; sed Verbum divinum procedit
per dictionem, & Spiritus S. per spiratio-
nem activam, tanquam actus, seu actio-
nes notionales.

8. Principium quod Divinarum pro-
cessionum sunt ipsemet Persona, & qui-
dem respectu Filii solus Pater, respectu
Spiritus S. verò Pater & Filius simul.

9. Personæ Divinae constituuntur &
distinguuntur per proprietates relativas,
seu relationes, & quidem sub formalira-
tione relationum.

10. Relationes Originis distinguun-
tur tantum formaliter ex natura rei ab
Essentia Divina.

11. Relatio spirationis activæ in Pa-
tre & Filio non distinguitur realiter à
Paternitate & Filiatione, sed ex natura
rei formaliter.

12. Dantur in Deo præter relationes
originis, relationes communes identita-
tis, æqualitatis, & similitudinis.

13. Relationes communes sunt veræ,
& reales.

14. Proprietates Personales, seu re-
lationes originis, in suo conceptu formali
nul-

nullam involvunt perfectionem simpliciter simplicem, vel infinitam.

15. Personæ Divinae sunt verè in se invicem per circuminseccionem, & quidem adæquate tam secundùm essentiam, quàm secundùm Personalitates.

16. Pater non est initium, aut causa filii, potest tamen dici Author, & origo sed non propriè.

17. Nomen ingeniti, seu innascibilis propriè sumptum convenit soli primæ Personæ, non tamen eam constituit.

18. Generatio Verbi est voluntaria concomitanter, imò & aliquo modo antecedenter.

19. Pater non est sapiens sapientia genita.

20. Nomen Filii, & Verbi verè & soli Personæ secundæ convenit, non tamen sapientia incomplexè sumpta.

21. Secunda Personæ est proprium, esse imaginem Patris.

22. Verbum, & Spiritus S. non procedunt ex cognitione & amore creaturarum, ne quidem possibilem.

23. Cognitio essentia, & omnium, quæ continentur formaliter in Deo, scilicet attributorum absolutorum, & relationum, seu Personarum, præsupponitur generationi Verbi.

24. Si Spiritus S. non procederet reali-

ter à Filio , adhuc ab eo distingueretur
realiter.

25. Spiritus S. necessario quidem est
à Patre & Filio , id tamen non exigit ex
ratione sua formali , quia esset idem , qui
nunc est , si procederet à solo Patre.

26. Habitus virtutum Theologica-
rum concurrunt efficienter ad actus suos ,
non ut causa totales efficientes , sed par-
tialiter simul cum potentiis.

27. Dantur virtutes aquisita per ac-
tus infusarum Theologicalium.

28. Virtutes Theologicae à solo Deo
infunduntur , & hoc fit per actionem
creativam.

29. Obscuritas ex parte rei revela-
ta non est de essentia fidei , seu non perti-
net ad obiectum formale fidei , sed est
pura conditio sine qua non.

30. Sola Scriptura Sacra non est u-
nica & sola regula fidei.

31. Admittenda sunt traditiones
approbatae ab Ecclesia ut Divina & Apo-
stolica.

32. Concilium Generale , & legiti-
mum , & à Papa confirmatum , est regula
infallibilis fidei , & decreta eius sunt ob-
iecta fidei.

33. Summus Pontifex non solum
cum Concilio Generali , sed etiam extra
Concilium docens , & definiens ex Ca-
the-

thedra, est infallibilis regula credendorum.

34. *Nullus unquam Papa ex cathedra loquens, seu ut Doctor universalis Ecclesie, erravit in fide.*

35. *Infallibilitas Decretorum Papa loquentis ex cathedra, & definiientis credenda, est de se certa, & firma, independenter ab acceptatione Ecclesie; bene verò infallibilitas Concilii dependet ab approbatione Papa.*

36. *De fide est, Romanum Pontificem Clementum XI. pro tempore regnantem, esse verum Papam, Vicarium Christi, & Petri successorem.*

37. *Pontifex est infallibilis in rebus juris & facti, quas ut credendas proponit, v. g. cum declarat aliquem sensum alicujus propositionis, vel authorem ejus esse hæreticum, ita, ut fideles teneantur credere.*

38. *Papa errare non potest in Canonizatione Sanctorum.*

39. *Probabilius est, fidem non manere in Beatis, ne quidem quoad habitum; nec in damnatis, vel demonibus.*

40. *Non repugnat fidei, quòd sit formaliter discursiva, non tamen id illi necessarium est.*

41. *Actus fidei Theologicae sunt supernaturales, non quoad substantiam, sed quoad modum.*

42. Repugnat in eodem intellectu de eodem objecto, simul stare actum fidei, & scientia.

43. Spes reperitur in viatoribus, & animabus purgatorii quoad actum, & habitum; non autem in Beatis, & damnatis.

44. Habens revelationem suae damnationis, non potest positivè desperare sine peccato.

45. Angeli, & Beati, ac viatores omnes licet peccatores, sunt de objecto charitatis, non autem daemones, & damnati; neque creaturae irrationales, nisi indirectè, & remotissimè.

46. Caritas habitualis est ejusdem speciei in via & in patria, non autem actualis.

47. Amor Dei ex charitate debet esse super omnia extensivè, non autem simpliciter intensivè gradualiter.

48. Ex charitate debemus non solum non odisse, sed etiam positivè amare inimicos ut proximos, non autem ut inimicos.

49. Nullo casu licitum est Duellum auctoritate privata, sive fiat provocando, sive acceptando.

50. Religiosis est danda Eleemosyna.

Omnia ad Majorem Dei Gloriam.

